

Hallituksen esitys Eduskunnalle poronhoitolaiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on uudistaa voimassa oleva poronhoitolaki. Esitykseen kuuluva lakiehdotus sisältää säännökset siitä, mitä on noudatettava poronhoidon harjoittamisessa poronhoitoalueella. Lakiehdotus perustuu pääosin samoille periaatteille kuin voimassa oleva laki. Lakiehdotus sisältää kuitenkin useiden yksityiskohtien osalta muutoksia voimassa oleviin säännöksiin, minkä lisäksi säännösten kieliasua on nykyaikaistettu.

Ehdotuksen mukaan poronhoitoalue käsittäisi saman alueen kuin nykyisinkin. Sen pohjoisosassa sijaitsevat valtion maat muodostaisivat erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua aluetta.

Oikeus omistaa poroja poronhoitoalueella olisi pääsääntöisesti vain alueella asuvilla Suomen kansalaisilla. Tällaisten poronhoitajien oikeus harjoittaa poronhoitoa poronhoitoalueella olisi riippumaton maan omistus- tai hallinto-oikeudesta.

Poronhoitoa varten on poronhoitoalueella paliskunnat, joiden osakkaita ovat poronhoitajat. Ehdotus on tältä osin nykyisen lain mukainen. Paliskunnalle annettaisiin kuitenkin nykyistä enemmän päätösvaltaa sitä koskeissa asioissa. Paliskunnan tehtävänä olisi huolehtia alueellaan siitä, että poronhoitoon kuuluvat työt tulevat tehdyiksi, sekä estää poroja tekemästä vahinkoa ja menemästä toisten paliskuntien alueelle. Ylintä päättävältä paliskunnassa käyttäisi paliskunnan kokous. Lisäksi paliskunnalla olisi hallitus ja poroisäntä.

Poronhoitajalla olisi ehdotuksen mukaan oikeus saada poronsa hoidetuksi asianomaisen paliskunnan toimesta. Poronhoitajat olisivat puolestaan velvollisia suorittamaan paliskunnalle vuosimaksun, joka suoritettaisiin joko poronhoitotöitä tekemällä tai rahasuorituksena taikka kummallakin tavalla. Sopimuksen perusteella paliskunta voisi lisäksi tietyin edellytyksin ottaa hoidettavakseen muiden kuin

osakkaiden omistamia poroja. Lakiehdotus sisältää lisäksi tarvittavat säännökset paliskunnan eri toimielinten toimivallasta ja menettelytavoista paliskunnissa muutoinkin.

Maa- ja metsätalousministeriö määräisi kunkin paliskunnan ja poronhoitajan suurimman sallitun poromäärän. Porojen määrä selvitetäisiin vuosittain poroerotuksissa, joissa teurastettavat porot eli teurasporot erotettaisiin muista poroista eli eloporoista. Poroerotusten perusteella laadittaisiin poroluettelo, johon merkittäisiin kunkin poronhoitajan porojen määrä eli poroluku. Poronhoitajien oikeudet ja velvollisuudet paliskuntaan nähden määräytyisivät poroluvun perusteella.

Porot olisi omistusoikeuden osoittamiseksi merkittävä omistajan poromerkillä, jonka hyväksyisi Paliskuntain yhdistys paliskunnan hallituksen esityksestä. Ehdotus sisältää lisäksi säännöksiä merkitsemisen toimittamisesta, merkin peruuttamisesta ja merkkipireistä.

Poroja olisi ehdotuksen mukaan hoidettava niin, että ne eivät kasvukauden aikana pääse viljelyksille eivätkä aiheuta vahinkoa metsänuudistusaloilla oleville taimikoille tai muutoinkin maa- tai metsätaloudelle. Muualla kuin saamelaiden kotiseutualueella poroja olisi lisäksi hoidettava siten, etteivät ne pääse puutarhoihin, vakinaisten asuntojen pihoihin tai muille vastaavaan erityiseen käyttöön otetuille alueille. Syntyneet vahingot olisi vahingonkarsijalle korvattava. Paliskunta olisi tietyissä tapauksissa velvollinen rakentamaan vahinkojen ehkäisemiseksi tarvittavan aidan. Rakentamiskustannuksiin paliskunnalle suoritettavasta avustuksesta säädettäisiin porotalouslaissa. Vahinkoja koskevat erimielisyydet ratkaistaisiin ensiasteessa arvioimislautakunnassa.

Lisäksi ehdotus sisältää säännöksiä porojen suojelusta, porojen pelottelun kieltämisestä, porokarjan saantoluvasta, paliskunnan etuosto-oikeudesta, muutoksenhausta, rangais-

tusseuraamuksista sekä eräistä muista, merkitykseltään vähäisemmistä seikoista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	4	5 luku. Poroerotukset	14
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	4	6 luku. Vahingonkorvaussäännökset	15
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	5	7 luku. Porojen suojelu	18
2.1. Lainsäädäntö	5	8 luku. Erinäiset säännökset	19
2.2. Asian valmistelu	5	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	21
3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset sekä riippuvuus muista esityksistä	5	3. Voimaantulo	21
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6	4. Säättämisjärjestys	22
1. Lakiehdotuksen perustelut	6	LAKITEKSTIT	23
1 luku. Yleiset säännökset	6	Poronhoitolaki	23
2 luku. Paliskunnat ja Paliskuntain yhdistys ..	7	LIITE	34
3 luku. Porojen määrä	11	Poronhoitoaluetta osoittava kartta	34
4 luku. Porojen merkitseminen	12		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

Poronhoito on varsin vanha elinkeino. Saamelaiset toivat sen maahamme ja ovat kehittäneet sitä. Suomalaiset alkoivat harjoittaa poronhoitoa noin 250—300 vuotta sitten. Tällä hetkellä poronomistajia on kaikkiaan noin 7 000.

Pääasiallisen toimeentulonsa poronhoidosta saa noin 800 perhettä ja huomattavan osan toimeentulosta noin 1 500 perhettä. Poronhoitovuonna 1986—87 luettiin poroerotuksissa noin 360 000 poroa, joista teurastettiin noin 133 000. Näistä saatiin lihaa noin kolme miljoonaa kiloa.

Poronhoito on saamelaisen kulttuurin säilyttämisen välttämätön edellytys. Erityisen tärkeäksi poronhoidon tekee se, että poronhoitoa voidaan kannattavasti harjoittaa sellaisillakin alueilla, joilla muiden elinkeinojen harjoittaminen on käytännöllisesti katsoen mahdotonta. Poro kykenee hyödyntämään pohjoisten alueiden niukkoja luonnonvaroja ilman merkittävää ulkopuolista apua. Porotalous antaa työtä ja toimeentuloa Pohjois-Suomessa tuhansille ihmisille ja se turvaa pohjoisten äärialueiden asutuksen säilymisen.

Poronhoidon merkitys huomioon ottaen on pidettävä tärkeänä, että poronhoidon harjoittamisen edellytyksiä parannetaan. Tämä ei kuitenkaan saisi tapahtua muiden poronhoitoalueella harjoitettavien elinkeinojen kustannuksella. Poronhoitolain tärkeänä tehtävänä onkin säännellä toisaalta poronomistajien välisiä suhteita siten, että poronhoitoa voidaan harjoittaa tarkoituksenmukaisesti, ja toisaalta poronomistajien ja maanomistajien välisiä suhteita siten, että maanomistukseen perustuvia oikeuksia ei tarpeettomasti kavenneta.

Poronhoidon harjoittaminen on voimassa olevan lain mukaan riippumaton maan omistuksen tai hallinto-oikeudesta. Poro pystyy hankimaan tarvittavan ravinnon luonnonvaraisista kasveista, ja poronhoito perustuukin pääasiallisuonnonlaitumien käyttöön. Vaikka lisäruo-

kinta on kasvanut, poromäärä ei saisi kuitenkaan ylittää laitumien tuottokykyä. Käytännössä esiintyy lisäksi ristiriitaa maanviljelijöiden ja poronomistajien kesken lähinnä sen vuoksi, että porot voivat aiheuttaa vahinkoa viljelyksille. Poronhoitolakiin sisältyvät säännökset näiden vahinkojen estämisestä ja syntyneiden vahinkojen korvaamisesta.

Poronhoitoon liittyvät olosuhteet ja menettelytavat ovat poronhoitoalueen eri osissa erilaiset. Tunturialueilla poronhoito on saamelaiskulttuurin osa, ja siellä sillä on omat erityispiirteensä. Saamelaisasiain neuvottelukunnassa on kuitenkin vireillä selvitys saamelaisen oikeuksista eikä asiaa siten ole syytä tässä yhteydessä käsitellä. Poronhoidossa kokonaisuutena on niin paljon yhteisiä piirteitä, että ei voida myöskään pitää tarkoituksenmukaisena ottaa lakiin erilaisia säännöksiä poronhoitoalueen eri alueita varten, vaan lain tulisi koskea kaikkea poronhoitoa.

Poronhoito on yksityisten harjoittamaa elinkeinotoimintaa. Poronhoito on vanhastaan ollut yksityiskohtaisesti säänneltyä. Toisaalta ovat poronhoitoon kuuluvat menettelytavat jo varsin vakiintuneet, eikä niiden muuttamiseen lainsäädännöllisin toimin ole tarvetta.

Poronhoidon harjoittamista kaventavat turismi, liikenne, pedot ja luonnontilan muutokset. Ohjailematon massaturismi häiritsee poroja, mikä vaikuttaa porojen lisääntymiseen. Petojen tappamia poroja löydetään vuosittain noin 1 000, ja liikennevahingoissa kuolee vuosittain noin 3 000 poroa. Porolaitumia vähentävät luonnontilan muutokset, joista esimerkkinä voidaan mainita suuret tekoaltaat.

Porotalouden asemaa Suomessa voidaan kuitenkin pitää varsin vakiintuneena. Poronomistajien määrä on pysytellyt jo useita vuosia samana, ja poroluku, joka määräytyy ensisijassa laidunten riittävyys perusteella, on niin ikään pysytellyt suurin piirtein nykyisellä tasolla.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Lainsäädäntö

Poronhoitoa sääntelee nykyisin vuonna 1948 annettu poronhoitolaki (444/48), jota on tarkistettu vuonna 1968. Vuonna 1898 poronomistajat määrättiin perustamaan paliskuntia. Nämä määräykset koskivat vain poronhoidon harjoittamista valtion mailla. Ensimmäinen varsinainen poronhoitolaki ja poronhoitolain täytäntöönpanosta annettu asetus säädettiin vuonna 1932.

Voimassa oleva poronhoitolaki koskee poronhoitoa poronhoitoalueella. Lain mukaan poronhoidon harjoittamisoikeus on riippumaton maan omistus- tai hallintaoikeudesta. Poroja saavat omistaa vain poronhoitoalueella asuvat Suomen kansalaiset. Paliskuntien asiانا on huolehtia, että poronhoitoon kuuluvat tehtävät tulevat suoritetuiksi. Laissa on myös yksityiskohtaiset säännökset porojen aiheuttamien vahinkojen estämisestä ja korvaamisesta. Lisäksi laki sisältää säännöksiä poronhoitotoista, poromerkeistä, paliskuntien hallinnosta, poroluvun määrittämisestä, laidunmaksusta, poroaidoista, porojen suojelusta sekä eräistä muista seikoista.

Voimassa oleva poronhoitolaki on kuitenkin osoittautunut vanhentuneeksi. Se on lakitekniisesti epäselvä, ja monet säännökset ovat tarpeettoman yksityiskohtaisia. Voimassa olevassa poronhoitolain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa (629/48) on lisäksi säännöksiä sellaisista seikoista, joista nykyisen käsityksen mukaan olisi säädettävä laissa. Paliskunnan eri toimielimiä koskevat säännökset ovat aiheuttaneet tulkintavaikeuksia. Poroaitoja koskevien säännösten yksinkertaistaminen on osoittautunut käytännön kannalta välttämättömäksi.

2.2. Asian valmistelu

Edellä sanottujen puutteiden korjaamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asetti 4 päivänä tammikuuta 1974 toimikunnan laatimaan ehdotusta uudeksi poronhoitolaiksi ja -asetukseksi sekä niiden edellyttämiksi muiksi säännöksiksi. Toimikunta sai työnsä valmiiksi 11 päivänä kesäkuuta 1976 (komiteanmietintö 1976:26). Kun mietinnöstä pyydetyissä lausunnoissa esitettiin varsin paljon arvostelua toimi-

kunnan ehdotuksen johdosta, asetti maa- ja metsätalousministeriö 8 päivänä helmikuuta 1977 poronhoitolakityöryhmän. Se sai 17 päivänä toukokuuta 1979 valmiiksi ehdotuksensa hallituksen esitykseksi poronhoitolaiksi ja 30 päivänä toukokuuta 1980 ehdotuksen poronhoitoasetukseksi, Paliskuntain yhdistyksen säännöiksi ja hallituksen esitykseksi laiksi porotalouden katovahinkojen korvaamisesta.

Hallitus antoi eduskunnalle työryhmän tekemään ehdotukseen perustuvan esityksen poronhoitolaiksi (hall.es. 69/1985 vp.). Se kuitenkin raukesi eduskunnassa, ja maa- ja metsätalousministeriö asetti 15 päivänä syyskuuta 1987 poronhoitolakiesityksen tarkistamistyöryhmän, jonka tehtävänä oli tarkistaa esitys lähinnä siihen liittyneiden saamelaiskysymysten sekä porotalouden ja sitä lähellä olevien muiden elinkeinojen välisten suhteiden osalta. Esitys perustuu työryhmän 18 päivänä elokuuta 1988 tekemään ehdotukseen (työryhmämuistio MMM 1988:24). Siitä pyydettiin lausunto Paliskuntain Yhdistykseltä, maa- ja metsätalousministeriön osastoilta, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, oikeusministeriöltä ja sisäasiainministeriöltä sekä metsähallitukselta, maatilahallitukselta, Lapin ja Oulun lääninhallituksilta, Maataloustuottajain Keskusliitolta, Keskusmetsälautakunta Tapiolta, Suomen Kennelliitolta, Metsästäjien keskusjärjestöltä, Saamelaisasiain neuvottelukunnalta, Saamelaisvaltuuskunnalta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta sekä poronhoitoalueeseen kuuluvilta tai siihen rajoituvilta kunnilta. Pääasiassa lausunnoissa tehtiin muutosehdotuksia yksittäisiin lainkohtiin. Esitykset on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset sekä riippuvuus muista esityksistä

Esityksen toteuttaminen ei sinänsä merkitse muutosta valtion hallinto-organisaatioon. Paliskuntain yhdistykselle on ehdotuksessa, kuten voimassa olevassa laissakin, annettu lain täytäntöönpanoon kuuluvia tehtäviä, joita varten yhdistykselle tulisi edelleen antaa avustusta valtion varoista. Koska paliskunnat olisivat velvolliset rakentamaan aitoja vahinkojen ehkäisemiseksi, niille tulisi antaa valtion varoista

avustusta rakentamiskustannusten suorittamiseen. Tästä säädettäisiin kuitenkin porotalouslaissa, jota koskeva hallituksen esitys on tar-

koitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 1989.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 1 momentti sisältää säännöksen lain soveltamisalasta. Sen mukaan lain säännökset koskisivat poronhoidon harjoittamista poronhoitoalueella. Asiallisesti soveltamisala olisi sama kuin voimassa olevan poronhoitolain. Laki ei näin ollen koskisi poronhoitoa poronhoitoalueen ulkopuolella eikä poronhoitoalueella sellaista porojen pitämistä, jota ei tässä laissa katsota poronhoidoksi. Eräillä poronhoitoalueen ulkopuolisilla alueilla kuitenkin sovellettaisiin lain niitä säännöksiä, jotka koskevat porojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemistä ja korvaamista. Nämä alueet on mainittu lakiehdotuksen 35 §:n 1 momentissa. Ehdotus vastaa tältäkin osin voimassa olevaa poronhoitolakia.

Pykälän 2 momentissa on viittaus suojametsistä annetun lain (196/22) 2 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan valtioneuvostolla on valta antaa rajoittavia määräyksiä porojen laiduntamisesta suojametsäalueella, mikäli sellaiset määräykset metsärajan alenemisen ehkäisemiseksi ovat tarpeen. Vastaava viittaus on myös voimassa olevassa poronhoitolaissa.

2 §. *Poronhoitoalue.* Pykälän 1 momentissa määritellään poronhoitoalue. Poronhoitoalue olisi ehdotuksen mukaan sama kuin nykyisin, ja se käsittäisi siten Lapin läänin lukuun ottamatta Kemin ja Tornion kaupunkeja sekä Keminmaan kuntaa ja Oulun läänistä Kiiminkijoen pohjoispuolella olevan alueen.

Pykälän 2 momenttiin on otettu säännös erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua alueesta, joka sijaitsisi lakiehdotukseen liittyvässä kartassa olevan rajan pohjoispuolella. Alue käsittäisi Muonion, Kyrön, Kuivasalmen, Sattasniemen, Oraniemen, Kemin-Sompion ja Sallan pohjoisen paliskunnat sekä niiden pohjoispuolella olevat alueet. Sen käytössä olisi otettava poronhoito huomioon siten, että poronhoi-

dolle ei saa aiheutua siitä huomattavaa haittaa. Käytännössä tämä rajoitus kohdistuisi lähinnä metsätaloudellisiin toimenpiteisiin. Tällaisella erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua alueella olisi lisäksi se vaikutus, että alueita luovutettaessa tai vuokrattaessa luovutuksensaajalla tai vuokramiehellä ei olisi oikeutta korvaukseen porojen tekemistä vahingoista.

Vastaavanlainen säännös on nykyisin poronhoitolain 2 §:n 2 momentissa, mutta momentin mukaan tällaisia alueita voidaan varata vain Kittilän kihlakunnassa sekä Sallan ja Kolarin kunnissa. Sen nojalla on annettu yhtäjaksoisten alueiden varaamisesta poronhoitoa varten annettu valtioneuvoston päätös (239/50), jolla on muodostettu poronhoitoalueen pohjoisimmasta osasta valtion maata yhtäjaksoinen poronhoitoa varten varattu alue. Ehdotettu erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue vastaisi pääpiirteissään voimassa olevaa yhtäjaksoista poronhoitoaluetta. Alue olisi kuitenkin vähän laajempi, koska se noudattaisi paliskuntien rajoja.

3 §. *Poronhoidon harjoittamisoikeus.* Pykälään on otettu säännös poronhoidon harjoittamisoikeudesta. Porot ovat poronomistajan omaisuutta, ja hän voi periaatteessa menetellä niiden suhteen samalla tavoin kuin omistaja omaisuutensa suhteen yleensäkin. Tältä osin poronhoidon harjoittamisoikeuden sisältö ei tarvitse nimenomaista säännöstä. Sen sijaan edellyttää säännöstä laissa se poronomistajien oikeus, jonka mukaan porot saavat oleksella ja ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta maan omistus- tai hallinto-oikeudesta riippumatta. Tämä oikeus on poronomistajilla jo vanhaan ollut, ja tarkoituksena on, että sanottu oikeus säilytetään heillä jatkuvasti. Oikeuden käyttämisestä rajoittavat kuitenkin säännökset, jotka koskevat porojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemistä.

4 §. *Poronomistajat.* Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset siitä, ketkä voivat omistaa poroja poronhoitoalueella. Lähtökohtana

on pidetty sitä jo voimassa olevan lain 4 §:ssä mainittua periaatetta, että poroja saa omistaa vain poronhoitoalueella asuva Suomen kansalainen sekä paliskunta. Myös tällä säännöksellä pyritään turvaamaan toimeentulomahdollisuudet poronhoitoa ammatikseen harjoittaville. Porotalouteen kohdistuvan tutkimus- ja koe-toiminnan järjestämisen helpottamiseksi ehdotetaan, että myös Paliskuntain yhdistys saisi omistaa poroja.

Käytännössä esiintyy tapauksia, joissa porot siirtyvät perinnön tai muun laillisen saannon kautta poronhoitoalueen ulkopuolella asuvan henkilön omistukseen tai joissa poronomistaja muuttaa pois poronhoitoalueelta. Tällainen henkilö ei 1 momentin mukaan saisi omistaa poroja poronhoitoalueella. Kun ei kuitenkaan voida pitää kohtuullisena, että porojen saajan tai poronhoitoalueelta muuttaneen poronomistajan olisi tällöin välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin porokarjansa hävittämiseksi, ehdotetaan säädettäväksi, että hänellä olisi oikeus omistaa poroja määräaika. Tästä määräajasta säädettäisiin 9 §:ssä, mistä tämän pykälän 2 momenttiin on otettu viittaus.

Ajoporoja omistavat käytännössä jossain määrin muutkin kuin poronhoitoalueella asuvat Suomen kansalaiset. Nämä porot on yleensä annettu paliskuntien hoidettaviksi, ja hoitamista on tehty sopimus paliskunnan ja poronomistajan välillä.

Ajoporojen pitämistä ei voida katsoa varsinaiseksi poronhoidon harjoittamiseksi, koska tarkoituksena ei ole poronlihan tuotanto. Ajoporojen osuus koko poromäärästä on lisäksi erittäin pieni. Kun ne ovat käytännössä aina urosporoja, voi ajoporojen omistajan poromäärä lisääntyä vain oston kautta. Kun sillä seikalla, että ajoporoja saavat omistaa muutkin kuin poronhoitoalueella asuvat Suomen kansalaiset, ei voida katsoa olevan haittaa porotaloudelle ja kun tällaista poronomistusta jo nyt käytännössä esiintyy, ehdotetaan se pykälän 3 momentissa nimenomaan sallittavaksi.

Voimassa olevan poronhoitolain 3 §:ssä on kielletty Suomessa hoitamasta ulkomaalaisten omistamia poroja. Pykälään on lisäksi sisällytetty säännös ulkomaalaisten oikeudesta syötää porojaan samoin kuin viittaus kansainvälisiin sopimuksiin, jotka koskevat maahan tulleita poroja. Tällaisia säännöksiä ei lakiehdotukseen tarpeettomina ole otettu.

5 §. *Määritelmiä.* Voimassa olevan poronhoitolain porojen määriä koskevat säännökset ovat tuottaneet tulkintavaikeuksia. Asian selvittämiseksi määriteltäisiin 5 §:ssä lakiehdotuksessa käytetyt käsitteet. Poroterotuksissa erotetaan teurastettavat porot muista poroista. Lakiehdotuksessa käytettäisiin edellisistä käsitettä teurasporo ja jälkimmäisistä käsitettä eloporo. Porojen määrä ja niiden vähentäminen ilmoitettaisiin eloporoin. Eloporoja olisivat sekä vuotta vanhemmat porot että vasat. Sen sijaan lukuporoja olisivat edelleenkin vain ne vuotta vanhemmat porot, jotka on merkitty poroluetteloon.

2 luku. Paliskunnat ja Paliskuntain yhdistys

6 §. *Paliskunta.* Poronhoitoalue on nykyisin jaettu paliskuntiin, ja paliskunnilla on keskeinen asema poronhoidossa. Nykyisen lain mukaan tarkoitetaan käsitteellä paliskunta paitsi kyseistä yhteisöä myös sen toimialuetta. Lakiehdotuksessa on kuitenkin käsitteitä sikäli selvennetty, että paliskunnalla tarkoitetaan vain yhteisöä.

Oikeudelliselta luonteeltaan paliskunta olisi lakiehdotuksen perusteella katsottava julkisoikeudelliseksi yhteisöksi, jonka osakkaat ovat poronomistajia. Osakkaat eivät olisi henkilökohtaisesti vastuussa paliskunnan velvoitteista. Paliskunta on oikeushenkilö, ja lakiehdotukseen on otettu kaikki paliskuntaa koskevat keskeisimmät säännökset. Paliskunta ei näin ollen ole yhdistyslain (503/89) mukainen yhdistys eikä myöskään yhtiö tai osuuskunta. Toisaalta paliskuntaa koskevat lakiehdotuksen säännökset on laadittu siten, että paliskunta organisatoriselta rakenteeltaan mahdollisimman suuressa määrin olisi samankaltainen kuin muut yhteisöt.

Voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentin mukaan paliskunnan osakkaita ovat poronomistajat, joilla on sen alueella yksi tai useampi poro omassa merkissään. Sanotun pykälän 2 momentissa on lisäksi nimenomainen säännös siitä, että poronomistaja saa olla osakkaana vain yhdessä paliskunnassa. Voimassa olevan lain säännöksiä on käytännössä tulkittu siten, että paliskunnan osakkuus on pakollista.

Myös lakiehdotusta laadittaessa on lähdetty siitä, että paliskunnan osakkuus on pakollista. Osakkuutta ei kuitenkaan ole sidottu omaan poromerkkiin vaan siihen, että poronhoitoalu-

eella asuvan poronomistajan poroja hoidetaan paliskunnan alueella sen mukaan kuin 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Kuten edellä on todettu, on paliskunta velvollinen hoitamaan toisistakin paliskunnista olevia poroja, milloin ne tulevat paliskunnan alueelle. Tällöin poronomistajan poroja tosiasiassa saatetaan hoitaa kahden paliskunnan alueella, joten voitaisiin ajatella, että poronomistaja tällöin on osakkaana kahdessa paliskunnassa. On kuitenkin todettava, että tällaisissakin tapauksissa poronomistajan porojen hoito on annettu yhden paliskunnan tehtäväksi ja poronomistaja tätä kautta on tullut sanotun paliskunnan osakkaaksi. Porojen mielivaltainen liikkuminen paliskunnan alueelta toiselle ei voi vaikuttaa siihen, mille paliskunnalle porot 9 §:n 1 momentin mukaisesti on annettu hoidettaviksi.

Pykälässä on myös nimenomaisesti mainittu ne poronomistajat, jotka eivät voisi olla paliskunnan osakkaita. Näistä poronomistajista saavat Paliskuntain yhdistys ja paliskunta 4 §:n 1 momentin mukaisesti omistaa poroja, kun taas 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuja ja muita 9 §:n 3 momentissa mainittuja poroja hoidetaan paliskunnan alueella asiasta tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Pykälään on otettu nykyiseenkin lakiin sisältyvä säännös siitä, että poronomistaja saa olla osakkaana vain yhdessä paliskunnassa. Jos poronomistaja esimerkiksi perinnön kautta saa omistukseensa toisen paliskunnan alueella hoidettavia poroja eikä voi tuoda niitä oman paliskuntansa alueelle, ei hän voisi olla toisen paliskunnan osakas.

7 §. Paliskunnan tehtävät. Vaikka poronhoitoa harjoittavat poronomistajat, on poronhoitoon liittyvien eräiden töiden suorittaminen kuulunut paliskunnille. Paliskuntien merkitys poronhoitotehtävissä on jatkuvasti lisääntynyt. Paliskuntien toiminta poronhoitoalueen eri osissa on kuitenkin erilaista ja varsinkin poronhoitoalueen pohjoisosissa poronomistajat tekevät poronhoitoon kuuluvia töitä huomattavasti omaan lukuunsa.

Voimassa olevan poronhoitolain 5 §:n 1 momentin mukaan paliskuntien tehtävänä on suojella porokarjaa, edistää sen hoitoa sekä estää poroja tekemästä vahinkoa ja menemästä toisten paliskuntien alueelle. Tätä tehtävänmäärittystä ei paliskuntien nykyinen asema huomioon ottaen voida enää pitää asianmukaisena. Kun paliskunnalle on katsottava kuuluvan vastuu

siitä, että poronhoitoa harjoitetaan tarkoituksenmukaisesti paliskunnan alueella, ehdotetaan säädettäväksi, että paliskunnan on huolehdittava paliskunnan osakkaiden porojen hoitamisesta paliskunnan alueella ja paliskunnan osakkaiden harjoittamaan poronhoitoon kuuluvien töiden tulemisesta tehdyiksi. Lisäksi ehdotetaan pykälässä nimenomaan säädettäväksi, että paliskunnan tehtävänä on myös estää poroja tekemästä vahinkoa ja menemästä toisten paliskuntien alueelle.

Vaikka tarkoituksena onkin, että paliskunnan porot oleskelevat paliskunnan alueella, ei käytännössä ole kuitenkaan mahdollista rajoittaa porojen liikkumista niin, että ne eivät pääsisi toisten paliskuntien alueelle. Kun kunkin paliskunnan alueella on vain asianomainen paliskunta toimivaltainen ja jotta oman paliskunnan alueen ulkopuolella olevien porojen osalta tarpeelliset poronhoitotyöt tulisivat tehdyiksi, ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että paliskunta on velvollinen huolehtimaan edellä mainittujen tehtävien suorittamisesta myös muiden kuin paliskunnan osakkaiden omistamien porojen osalta. Kun näistä poroista aiheutuu paliskunnalle ylimääräisiä kustannuksia, tulisi nämä korvata asianomaiselle paliskunnalle. Paliskunnalla olisi kuitenkin oikeus noutaa luetut poronsa pois poronhoitovuoden loppuun mennessä. Tätä tarkoitettava säännös ehdotetaan otettavaksi 2 momenttiin.

Lakiehdotuksen 9 §:n 3 momentin mukaan paliskunta voi tehdä sopimuksen momentissa tarkoitettujen porojen hoitamisesta alueellaan. Sopimuksen tehtyään paliskunta olisi myös velvollinen suorittamaan poronhoitoon kuuluvat tehtävät sopimuksessa tarkoitettujen porojen osalta. Tämä velvollisuus koskisi luonnollisesti vain sopimuskautta, jonka päättyessä sopimuksessa tarkoitettut porot on vietävä pois paliskunnan alueelta.

8 §. Paliskunnan perustaminen. Pykälään on otettu säännökset paliskunnan perustamisesta noudatettavasta menettelystä. Pykälän 1 momentin mukaan paliskunta olisi perustettava kokouksessa, joka pidettäisiin paliskunnan toimialueen rajojen tultua vahvistetuiksi. Kokoukseen sovellettaisiin pääosin niitä säännöksiä, jotka koskevat paliskunnan kokousta. Vastaavaa säännöstä ei ole voimassa olevassa poronhoitolaissa.

Poronhoitoalueen rajojen pysyessä muuttumattomina edellyttää uuden paliskunnan pe-

rustaminen sitä, että entinen paliskunta jaetaan uusiksi paliskunniksi tai olemassa olevia paliskuntia yhdistetään uudeksi paliskunnaksi. Milloin olemassa oleva paliskunta jaetaan kahdeksi tai useammaksi paliskunnaksi, toteutetaan asia siten, että olemassa oleva paliskunta lakkautetaan ja uudet paliskunnat perustetaan pykälän 1 momentin mukaista menettelyä noudattaen.

Jos taas uusi paliskunta perustetaan entisiä paliskuntia yhdistämällä ja uuden paliskunnan perustamiseen liittyvistä asioista ei sovita, ehdotetaan, että yhdistettävät paliskunnat osallistuvat uuden paliskunnan perustamiskustannuksiin samassa suhteessa lukuporoa kohden laskettuna. Tästä olisi säännös pykälän 2 momentissa.

9 §. *Poronomistajan oikeudet paliskuntaan nähden.* Kuten edellä on sanottu, paliskunnan osakkuus olisi poronhoitoalueella asuvalle poronomistajalle pakollista. Vastaavasti hänellä tulisi olla oikeus saada poronsa hoidetuksi asianomaisen paliskunnan alueella. Tätä tarkoittava nimenomainen säännös on otettu lakiehdotuksen 9 §:n 1 momenttiin.

Milloin poroja luovutettaessa porojen saaaja on toisen paliskunnan osakas, hän voi siirtää porot oman paliskuntansa alueella hoidettaviksi, jollei paliskunnan hallitus 10 §:n nojalla kiellä porojen tuomista. Siirretyt porot on merkittävä saajan poromerkillä. Jos porojen siirto kielletään, ei porojen saaaja voi saada niitä hoidetuksi oman paliskuntansa alueella. Kuten edellä on jo todettu, ei voida pitää kohtuullisena, että hänen tällaisissa tapauksissa olisi heti hävitettävä saamansa porokarja. Tätä varten on 9 §:n 2 momenttiin otettu säännös, jonka mukaan, jos poronomistaja muuttaa toiseen kuntaan eikä voi viedä porojaan toisen paliskunnan alueelle hoidettavaksi, porot on hoidettava paliskunnan alueella kolme vuotta muutosta lukien.

Kuten edellä on todettu, poroja saisi omistaa vain poronhoitoalueella asuva Suomen kansalainen. Alueen ulkopuolella asuva voisi omistaa vain ajoporoja, ja nämä porot saataisiin hoitaa paliskunnan alueella vain asiasta tehtävän sopimuksen perusteella. Käytännössä saatua syntyy tilanteita, jolloin on tarkoituksenmukaista, että paliskunta voi tehdä sopimuksen porojen hoitamisesta sen alueella. Tämä mahdollistaisi joustavan käytännön esimerkiksi poronomistajien vaihtaessa asuinpaikkaansa

poronhoitoalueella. Pykälän 3 momenttiin on otettu säännös näistä sopimuksista.

10 §. *Porojen tuominen paliskunnan alueelle.* Poronhoidon harjoittaminen riippuu talvilaidunten riittävydestä ja paliskunnan porojen määrä täytyy tämän vuoksi mitoittaa siten, että poroilla on riittävästi talviravintoa. Ravinnon saannin turvaaminen edellyttää, että paliskunnalla on mahdollisuus kieltää uusien porojen, ennen kaikkea siitosporojen tuominen alueelle. Tästä on otettu säännös lakiehdotuksen 10 §:ään. Sen mukaan paliskunta voisi erityisesti syystä kieltää kaikenlaisten porojen tuomisen alueelleen.

Paliskuntien porot saattavat rotuominaisuuksiltaan poiketa toisistaan. Paliskunnalle, jonka porot ominaisuuksiltaan ovat tavanomaista parempia, on tärkeää, että sen alueelle ei tule rotuominaisuuksiltaan heikompia poroja. Kun tätä ei yleensä voitaisi pitää sellaisena erityisenä syynä, jonka nojalla porojen tuominen pykälän 1 momentin mukaisesti voitaisiin kieltää, ehdotetaan säädettäväksi, että muiden kuin ajo- tai teurasporojen tuomiseen hoidettavaksi paliskunnan alueelle on saatava paliskunnan hallituksen lupa.

11 §. *Pääsymaksu.* Paliskunnan osakkaina poronomistajat osallistuvat paitsi paliskunnan toiminnasta myös sen omaisuuden hankinnasta aiheutuviin kustannuksiin. Paliskunnan omaisuutta ovat muun muassa poroaidat ja muut rakennelmat sekä mahdollisesti maa-alueet. Poronomistaja, joka tuo poronsa paliskunnan alueelle, saa heti hyödyn jo olemassa olevasta omaisuudesta, vaikka hän ei olekaan osallistunut sen hankintaan. Tämän vuoksi on pidettävä kohtuullisena, että hän suorittaa paliskunnalle kultakin tuomaltaan eloporoilta pääsymaksun, jonka suuruus vastaa paliskunnan omaisuuden säästöä jaettuna paliskunnassa jo olevien eloporojen määrällä. Pääsymaksun suuruus vastaa näin ollen poronomistajille laskennallisesti kuuluvaa osuutta paliskunnan omaisuudesta.

Poronomistaja, joka muuttaa paliskunnasta toiseen, on toisaalta osallistunut aikaisemman paliskuntansa omaisuuden hankintaan, mutta muuttaessaan ei kuitenkaan voi saada suorittamiaan kustannuksia takaisin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että aikaisempi paliskunta muuton tapahtuessa jossakin määrin osallistuu muuttajalle tulevan pääsymaksun maksamiseen. Kun muuttaja kuitenkin on jo saanut osittain hyöttyä aikaisemman paliskunnan omaisuudesta ja

kun sanottua omaisuutta edelleen tarvitaan, ei luovuttavan paliskunnan suoritettavaksi tulevan maksun tulisi olla yhtä suuri kuin koko pääsymaksu. Tämän mukaisesti ehdotetaan, että muuton tapahtuessa luovuttavan paliskunnan tulisi maksaa osa vastaanottavan paliskunnan pääsymaksusta. Kun muuttavan poronomistajan osuus aikaisemman paliskunnan omaisuuden säästöstä on enintään sanotun paliskunnan pääsymaksun suuruinen, ei paliskunnan osuus muuttavalle poronomistajalle tulevasta pääsymaksusta saisi olla paliskunnan omaa pääsymaksua suurempi.

12 §. *Paliskunnan osakkaan velvollisuudet paliskuntaan nähden.* Pykälään on otettu keskeinen säännös poronomistajan velvollisuuksista paliskuntaan nähden. Poronomistajat olisivat pykälän 1 momentin mukaan velvollisia suorittamaan paliskunnalle vuosimaksun. Vuosimaksu olisi suoritettava ensisijaisesti poronhoitotöitä tekemällä. Paliskunnan hallitus määräisi, mitä poronhoitotöitä kunkin poronomistajan olisi tehtävä. Vain nämä paliskunnan hallituksen määräyksestä suoritettavat poronhoitotyöt luettaisiin vuosimaksun suorituksiksi. Osakas voisi myös palkata jonkun tekemään työn hänen puolestaan. Siltä osin kuin poronomistaja ei poronhoitotöitä tekemällä saisi suoritetuksi osuuttaan paliskunnan toiminnasta, hän olisi velvollinen suorittamaan maksun rahassa. Töiden tekeminen ja rahassa maksaminen ovat näin ollen vaihtoehtoisia toimenpiteitä ja niiden suhde koko vuosimaksusta saattaa eri poronomistajien osalta poiketa melkoisestikin. Tämän vuoksi tulisi osakkaiden maksettavaksi tulevan rahasuorituksen suuruudesta päättäminen jättää paliskunnan kokoukselle.

Poronhoitotöihin osallistuminen ei olisi poronomistajalle pakollista. Poronhoitotöistä kieltäytymiseen tulisi kuitenkin olla hyväksyttävä syy, jotta paliskunnan muiden osakkaiden etuja ei loukattaisi. Milloin poronomistaja ilman hyväksyttävää syytä jatkuvasti kieltäytyy poronhoitotöistä, tulisi hänen muulla tavoin korvata se työpanos, joka tällä tavoin paliskunnalta jää saamatta. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että milloin asianomainen poronomistaja kahtena perättäisenä poronhoitovuotena on ilman hyväksyttävää syytä jättänyt osallistumatta poronhoitotöihin, vuosimaksu olisi suoritettava paliskunnan niin päättäessä enintään kaksinkertaisena.

Pykälän 3 momentin mukaan paliskunnan kokouksella olisi mahdollisuus päättää, että osakkaiden olisi suoritettava paliskunnalle maksu sen suorittamista toimenpiteistä.

13 §. *Paliskunnan kokouksen tehtävät.* Paliskunnan kokous olisi paliskunnan keskeistä ratkaisuvalltaa käyttävä elin, ja sille kuuluisi paliskunnan tärkeimmistä asioista päättäminen.

Pykälän 2 momentissa on säännös siitä, missä tapauksissa paliskunnan kokous voisi käsitellä paliskunnan hallituksen päättävaltaan muutoin kuuluvan asian. Paliskunnan kokous ratkaisisi ensinnäkin ne hallituksen päättämät asiat, jotka hallituksen päätökseen tyytymätön paliskunnan osakas saattaa kokouksen käsiteltäväksi. Lisäksi paliskunnan hallitus voisi siirtää käsiteltäviinsä kuuluvan asian paliskunnan kokouksen käsiteltäväksi. Koska paliskunta on osakkaidensa elinkeinotoimintaa varten muodostettu yhteisö, on sen eri toimielinten toimivaltaa koskevat säännökset pyrittävä tekemään mahdollisimman joustaviksi.

14 §. *Paliskunnan kokouksen koollekutsuminen.* Pykälään on otettu paliskunnan kokouksen koolle kutsumista koskevat menettelytapasäännökset, jotka pääosin vastaavat muita yhteisöjä koskevia vastaavia säännöksiä. Nykyisin ovat kokouksen koolle kutsumista koskevat säännökset poronhoitolain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa. Kun näillä säännöksillä on merkitystä paliskunnan osakkaiden välisten suhteiden järjestämisessä, on niiden sijoittamista lakiin pidettävä perusteltuina.

15 §. *Äänestys paliskunnan kokouksessa.* Pykälään on otettu äänestystä paliskunnan kokouksessa koskevat säännökset. Pykälä vastaa pääosaltaan nykyisen poronhoitolain 9 §:ää. Sitä on kuitenkin kielellisesti tarkistettu, ja siitä on poistettu edustajan käyttämistä koskeva rajoitus tarpeettomana.

16 §. *Tarkemmat säännökset paliskunnan kokouksesta.* Tarkemmat säännökset paliskunnan kokouksen järjestämisestä ja asioiden käsittelemisestä kokouksessa annetaan asetuksella.

17 §. *Paliskunnan hallitus.* Hallituksen kokoonpanoa ja päätöksentekoa koskevat pykälään otetut säännökset vastaavat pääosin nykyisen poronhoitolain 10 §:n (71/68) 2 momenttia. Pykälään on kuitenkin lisätty nykyisen poronhoitolain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 §:n (72/68) 1 momentissa oleva hal-

lituksen jäsenten toimikauden pituutta koskeva säännös.

18 §. *Hallituksen tehtävät.* Voimassa olevan poronhoitolain säännökset hallituksen ja poroisännän toimivallasta ovat jossain määrin tulkinnanvaraiset. Niinpä hallituksen tehtävänä lain 10 §:n 3 momentin mukaan on johtaa paliskunnan toimintaa poronhoitolain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä paliskunnan päätösten mukaisesti, jollei toimivalta mainittujen säännösten mukaan kuulu poroisännälle tai muulle paliskunnan toimihenkilölle. Saman pykälän 4 momentin mukaan poroisäntä toimii paliskunnan ja sen hallituksen kokousten puheenjohtajana, panee täytäntöön paliskunnan päätökset sekä käyttää sen puhevaltaa tuomioistuimissa ja virastoissa ja valvoo järjestystä paliskunnassa sekä sen toimihenkilöiden toimintaa. Kun näyttäisi siltä, että edellä mainituissa säännöksissä paliskunnan päätöksillä tarkoitetaan paliskunnan kokouksen päätöksiä ja kun niiden täytäntöönpano kuuluu poroisännälle, ei paliskunnan hallitukselle näyttäisi nykyisin voivan kuulua juuri lainkaan tehtäviä.

Ehdotuksessa on pyritty selventämään toimivaltarajoja, jolloin lähtökohtana on ollut, että hallitus olisi korkein paliskunnan kokouksen päätösten toimeenpanosta huolehtiva elin ja hallitus näin ollen olisi poroisäntään nähden periaatteessa esimiesasemassa. Paliskunnan osakkaiden oikeusturvan parantamiseksi ehdotetaan pykälässä lisäksi säädettäväksi, että hallituksen on ilmoitettava päätöksistään lähinnä tulevassa paliskunnan kokouksessa. Tällä ilmoituksella on merkitystä osakkaan oikeusturvakeinojen käyttämisen kannalta, koska se määrää aika, jonka kuluessa hallituksen päätökseen tyytymättömän osakkaan on saatettava asia paliskunnan kokouksen käsittelyyn, alkaa kulua sanotun ilmoituksen tekemisestä.

19 §. *Poroisäntä.* Käytännön poronhoitotyössä olisi poroisännällä edelleen suurin merkitys. Poroisäntä vastaisi ehdotuksen mukaan paliskunnan toiminnasta käytännössä. Poroisännälle on lakiehdotuksen eri säännöksissä lisäksi annettu eräitä erityistehtäviä. Pääosiltaan poroisännän tehtäviä koskeva säännös vastaa nykyisen poronhoitolain 10 §:n 4 momenttia. Kieliasu on kuitenkin tarkistettu ja pykälän sanamuotoa muutoin selvennetty, minkä lisäksi siihen on otettu nimenomainen maininta poroisännän velvollisuudesta valvoa lain noudattamista poronhoitotöissä. Porois-

säntä ja varaisäntä valittaisiin paliskunnan kokouksessa kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

20 §. *Paliskuntain yhdistys.* Voimassa olevan poronhoitolain 12 §:n mukaan paliskunnat muodostavat yhdistyksen, jonka tarkoituksena on olla paliskuntien yhdyssiteenä, kehittää poronhoitoa ja porotaloutta, edistää poronhoidon tutkimusta, poronhoidollista koetoimintaa ja poronjalostusta sekä suorittaa sille poronhoitolain täytäntöönpanosta annetun asetuksen ja yhdistyksen sääntöjen mukaan kuuluvat tehtävät. Pykälän 1 momentissa oleva luettelo Paliskuntain yhdistyksen tehtävistä vastaa asiasisällöltään mainittua voimassa olevan lain säännöstä.

Voimassa olevan poronhoitolain 12 §:n 2 momentin mukaan on paliskunnan edustajilla Paliskuntain Yhdistyksen kokouksessa yksi ääni kuitenkin niin, että milloin paliskunnan poroluku on viisituhatta tai sitä suurempi, edustajalla on kaksi ääntä. Kun on tärkeätä, että Paliskuntain yhdistyksen päätökset mahdollisimman suurella määrällä ovat kaikkien poronomistajien tahdon mukaiset, tulisi yhdistyksen kokouksessa paliskuntien äänimäärät määrätä sen mukaisesti, kuinka paljon paliskunnan alueella on poroja. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että kullakin paliskunnalla on yksi ääni kutakin alkavaa tuhatta lukuporoa kohti.

Pykälässä on lisäksi säännökset yhdistyksen sääntöjen vahvistamisesta sekä valtion ja saamelaiden edustajista yhdistyksen hallituksessa. Lisäksi pykälän 3 momenttiin on selvytyden vuoksi otettu säännös siitä, että Paliskuntain yhdistykseen sovelletaan muutoin yhdistyslakia.

3 luku. Porojen määrä

21 §. *Porojen määrän määrittäminen.* Lukuporoilla tarkoitettaisiin ehdotuksen 5 §:n mukaan poronomistajalla viimeksi vahvistetun poroluettelon mukaan olevia vuotta vanhempia teurasporoja ja eloporoja. Ehdotuksen 28 §:n mukaan poroerotuksissa erotettaisiin kuluvana poronhoitovuonna teurastettavat porot eli teurasporot muista poroista eli eloporoista. Poronomistajan oikeudet ja velvollisuudet, kuten äänioikeus ja vuosi- sekä hoitomaksu, määräytyisivät edelleen lukuporojen määrän perusteella.

Paliskunnan poromäärällä on erittäin tärkeä merkitys paliskunnan alueella harjoitettavan poronhoidon kannalta. Poromäärän tulisi olla sellainen, että laitumien riittävyys ja muut elinkeinot tulevat tarpeellisessa määrin huomioon otetuiksi. Tässä suhteessa eloporojen määrä kuvaa laitumien kulutusta paremmin kuin poroluku. Ehdotukseen otetut poromäärää koskevat säännökset vastaavat asiasisällöltään voimassa olevan poronhoitolain 13 §:n säännöksiä. Porojen määrästä päättäminen on kuitenkin siirretty valtioneuvostolta maa- ja metsätalousministeriölle, ja poromäärä ilmoitetaan lukuporojen sijasta eloporojen määränä. Ministeriön olisi ennen päätöksen tekemistä kuultava Paliskuntain yhdistystä ja maataloustuottajain liittoja. Päätöstä tehtäessä olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että talvikautena paliskunnan alueella laidunnettavien porojen määrä ei ylitä paliskunnan talvilaitumien kestävää tuottokykyä.

Paliskunnassa saattaa esiintyä tilanteita, joissa olisi tarpeellista suhteellisen nopeasti laskea eloporojen määrää väliaikaisesti. Kun ilmeisesti kestäisi liian kauan, jos valtion viranomaisen tekisi tällaisen päätöksen, tulisi paliskunnan kokouksen voida tehdä tällainen päätös. Se voitaisiin panna heti täytäntöön, jollei lääninoikeus tehdyn valituksen johdosta toisin määräisi. Tätä tarkoittava säännös on otettu pykälän 3 momenttiin.

22 §. *Porojen vähentäminen.* Poronhoidon harjoittaminen edellyttää, että poromäärästä vuosittain teurastetaan tietty osa, joka pääosin muodostuu edellisen kevään vasoista. Porokarjan rakenne tulisi voida säilyttää monipuolisena ja tuottavana. Teurastettavien porojen määrien tulisi lisäksi jakautua kaikkien osakkaiden kesken heidän poromääränsä mukaisessa suhteessa. Toisaalta paliskunnan porot ovat osakkaan omaisuutta, ja niiden teurastamisesta päättäminen viime kädessä on osakkaan asia. Näin ollen on mahdollista, että jotkut poronomistajat jättämällä jatkuvasti poronsa teurastamatta tai teurastamalla niitä vähemmän kuin muut, suurentavat poromääränsä ja täten osuuttaan paliskunnan omaisuudesta. Osakkaiden yhdenvertaisuuden säilyttäminen edellyttää kuitenkin, että teurastukset kohdistuvat samassa suhteessa kaikkiin.

Voimassa olevan poronhoitolain 13 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto poroluvusta päättäessään samalla määrää, miten poroluku, jos se on valtioneuvoston vahvistamaa porolu-

kua suurempi, on tähän määrään vähennettävä. Samassa yhteydessä valtioneuvosto määrää yksittäisen poronomistajan alimman poromäärän, johon vähennys ei kohdistu. Kun poroluku on ylittänyt valtioneuvoston vahvistaman määrän, on porojen vähentäminen sallittuun määrään osoittautunut kuitenkin käytännössä vaikeaksi.

Porojen vähentämisestä päättäminen jäisi yksityiskohdiltaan paliskunnan harkintaan. Kuitenkin ehdotetaan laissa nimenomaan säädettäväksi, että vähennyksen tulee tapahtua seuraavan poronhoitovuoden kuluessa ja sen tulee kohdistua ensisijaisesti muiden kuin paliskunnan osakkaiden omistamiin poroihin. Tämän jälkeen vähennettäisiin paliskunnan osakkaiden poroista ne, jotka omistajilla on yli heille vahvistetun enimmäismäärän ja sitten paliskunnan osakkaiden porojen määrän mukaisessa suhteessa.

Pykälän 2 momenttiin on otettu säännös, jonka mukaan paliskunta voisi erityisestä syystä vapauttaa osakkaan vähentämisvelvollisuudesta. Tällaisena erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi sitä, että näin nuoret, poronhoitoa ammatikseen harjoittavat poronomistajat voivat hankkia riittävän toimeentulon turvaavan porokarjan.

Poronhoitovuoden kuluessa saattaa ilmetä, että poromäärä todennäköisesti tulisi ylittämään sallitut enimmäismäärät. Paliskunnan tulisi tällöin voida päättää, että poroja vähennetään jo kuluvana poronhoitovuonna. Tämä päätös voitaisiin panna heti täytäntöön, jollei lääninoikeus tehdyn valituksen johdosta toisin määräisi. Tätä tarkoittava säännös on otettu pykälän 3 momenttiin.

Edellä mainituilla säännöksillä pyritään turvaamaan paliskunnalle joustavat toimintamahdollisuudet erilaisissa vähentämistilanteissa. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää lisäksi, että paliskunnan päätökset voidaan panna erotuksissa viipymättä täytäntöön. Tämän vuoksi pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, joka antaisi poroisännälle mahdollisuuden päättää, että paliskunta suorittaa vähentämisen laiminlyöjän puolesta.

4 luku. Porojen merkitseminen

23 §. *Poromerkki.* Voimassa olevan poronhoitolain 20 §:n 1 momentin mukaan jokaisen poron korvaan on leikattava Paliskuntain yh-

distyksen hyväksymä poromerkki. Poromerkkin tarkoituksena on osoittaa poron omistaja. Voimassa olevan lain 20 §:n 3 momentissa on lisäksi säännös merkin tekemisestä, ja lain 21 §:n mukaan voi se, joka katsoo myönnetyn poromerkkin loukkaavan oikeuttaan, vaatia sen peruuttamista alioikeudessa.

Lakiehdotusta laadittaessa on lähdetty samoista periaatteista kuin voimassa olevassa laissa. Poronomistajalla saisi olla vain yksi poromerkki, lukuun ottamatta paliskuntaa ja Paliskuntain yhdistystä, joilla saisi olla kaksi poromerkkiä. Oma poromerkkiä ei sen sijaan olisi lainkaan 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua poronomistajalla. Hänen omistamansa ajoporo, joissa saattaa olla niiden aikaisemman omistajan poromerkki, olisi kuitenkin varustettava 25 §:n 1 momentissa tarkoitettua lisämerkillä. Paliskunnan hallitus tekisi esityksen poromerkistä Paliskuntain yhdistykselle, joka päätöksellään hyväksyisi poromerkkin omistajalle. Yhdistyksen päätöksestä olisi lakiehdotuksen 45 §:n mukaan mahdollisuus valittaa.

Saamelaisen poronhoidon perinteiden säilyttämiseksi ehdotetaan, että erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua alueella käytettäisiin mahdollisuuksien mukaan edelleen sukumerkkejä. Poromerkkien tekemisestä annettaisiin tarkemmat säännökset asetuksella. Keinottelun estämiseksi asetuksella säädettäisiin myös, että poromerkki voidaan myöntää vasta, kun haki on saanut omistukseensa merkittävän poron.

Käytännössä on voimassa olevan lain 21 §:n mukaisia oikeudenkäyntejä siitä, loukkaako hyväksytty poromerkki jonkun toisen poronomistajan oikeutta, ollut erittäin harvoin. Kun poromerkkien hyväksymistä edeltää asian käsittely paliskunnan hallituksen kokouksessa ja kun Paliskuntain yhdistyksen hyväksymispäätökseen saisi asianomainen hakea muutosta läänioikeudelta, ei nykyisen lain 21 §:n mukaisen säännöksen ottamista lakiehdotukseen ole pidetty tarpeellisena.

24 §. *Eräiden porojen merkitseminen.* Porot vasovat keväällä, ja vasoja syntyy yleensä noin kolmannes porokarjasta. Nämä vasat merkitään vakiintuneen käytännön mukaisesti alkukesällä pidettävässä vasanmerkintätilaisuudessa.

Voimassa olevan lain 25 §:n 1 momentin mukaan vasa ja peura on pantava sen vaatimen merkkiin, jota se seuraa. Myös lakiehdotuksessa on lähdetty tästä samasta periaatteesta ja

ehdotuksen 24 §:n 1 momentin mukaan vaadinta vuotta vanhempi merkitön poro ja vaadinta seuraava vasa olisi merkittävä vaatimen omistajan poromerkillä.

Käytännössä tapahtuu varsin usein, että merkittömien porojen omistajaa ei voida saada selville. Lisäksi saattaa poromerkki olla niin turmeltunut, että itse merkistä ei saada selvää ja poron omistajaa tämän vuoksi ei saada tietoon, tai poromerkki sellaisenaan saattaa olla tuntematon. Tällaiset porot olisi poroisännän myytävä paliskunnan lukuun tai merkittävä paliskunnan poromerkillä. Jos paliskunnan poromerkillä merkityn poron todetaan seuraavan vaadinta, poron merkkiä olisi muutettava siten, että poro tulisi merkityksi vaatimen omistajan poromerkillä. Säännös mahdollistaisi poromerkkin korjaamisen, jos poron todetaan kiistattomasti tulleen merkityksi virheellisesti. Sellaisten porojen osalta, joiden omistajasta ei merkin turmeltuneisuuden tai tuntemattomuuden vuoksi saada selvää, olisi ensin pyrittävä selvittämään omistaja ja annettava myynnistä saadut varat hänelle. Vasta sitten, jos tällaisen selvittelynkään jälkeen omistajaa ei saada tietoon, jaettaisiin varat paliskunnan osakkaiden kesken. Ehdotus on tältä osin asiasisällöltään voimassa olevan lain mukainen.

Voimassa olevassa poronhoitolaissa ei ole erityissäännöksiä hävitysajalla olevien porojen merkitsemisestä, vaan niihin sovelletaan samoja säännöksiä kuin porojen merkitsemiseen yleensä. Näin ollen on mahdollista, että hävitettävänä oleva porokarja hävitysajan kuluessa lisääntyy, mikä puolestaan vaikeuttaa hävityksen toteuttamista. Tämän estämiseksi ehdotetaan pykälän 3 momentissa säädettäväksi, että hävitysajalla olevaan poromerkkiin ei saisi merkitä muita kuin sellaisia poroja, jotka on tarkoitus hävittää sanotusta merkistä kuluvan poronhoitovuoden aikana.

Porojen merkitsemisestä perivät jotkut paliskunnat osakkailtaan merkitsemismaksua. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi tämän käytännön mahdollistava säännös.

25 §. *Porojen merkitseminen omistusoikeuden siirtyessä.* Kun poronomistajalla saa olla vain yksi poromerkki, on hänen varustettava myös ostamansa porot tällä merkillä. Käytännössä on kuitenkin mahdollista, että ostettuihin poroihin ei voida niihin aikaisemmin tehtyjen merkkien vuoksi tehdä ostajan poromerkkiä. Kun porojen omistusoikeuden osoittamiseksi ne on jotenkin merkittävä, ehdotetaan

pykälän 1 momentissa säädettäväksi, että porot tällaisissa tapauksissa olisi varustettava lisämerkillä. Lisämerkkiä on kuitenkin pidettävä väliaikaisena merkinä, ja sen käytöstä tulisi aina pyrkiä pääsemään eroon. Tämän vuoksi ehdotetaan vielä, että tällaista lisämerkkiä saatisiin käyttää kolme vuotta, minkä ajan kuluessa lisämerkillä varustetut porot olisi hävitettävä. Säännös saattaisi kuitenkin olla kohtuuton poronhoitoa ammatikseen harjoittaville, koska he joutuisivat hävittämään myös arvokkaita siitosporoja. Tämän estämiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että paliskunta voisi erityisestä syystä myöntää luvan käyttää lisämerkkiä yhteensä enintään kahdeksan vuotta. Todetakaan, että lisämerkillä varustettua poroa seuraavat vasat ja peurat tulisi merkitä poronomistajan varsinaisella poromerkillä. Tarkempia säännöksiä lisämerkistä annettaisiin asetuksella.

Käytännössä on mahdollista, että poronomistaja myy koko porokarjansa. Ostaja puolestaan voi olla poronomistaja jo ennestään tai henkilö, jolla ei lainkaan ole poroja, jos hän on saanut porokarjan saantoluvan tai paliskunta ei ole käyttänyt etuosto-oikeuttaan. Milloin ostajalla ei ennestään ole poroja, olisi tarkoituksenmukainen menettely se, että myyjän poromerkki siirrettäisiin ostajalle, mikäli edellytykset siirtoon muutoin ovat olemassa. Edellytyksiä siirtoon ei olisi silloin, kun ostaja asuu poronhoitoalueen ulkopuolella tai kun ostajan paliskunnassa jo on käytössä samankaltainen poromerkki kuin myyjällä. Tällaisissa tapauksissa ostaja joutuisi menettelemään pykälän 1 momentin mukaisesti. Säännökset asiasta on otettu pykälän 2 momenttiin. Milloin taas poronhoitoalueella asuvalla ostajalla ei ennestään ole lainkaan poroja, olisi hänen hankittava itselleen poromerkki ja merkittävä ostamansa porot tällä merkillä. Porojen omistusoikeuden siirtymisen ja poromerkkin myöntämisen välisen ajan porot olisivat luovuttajan merkissä.

26 §. *Poromerkkin peruuttaminen.* Pykälään on otettu säännökset poromerkkin peruuttamisesta. Merkki voitaisiin peruuttaa joko poronomistajan omasta aloitteesta tai paliskunnan ilmoituksesta silloin, kun poromerkkiä ei ole käytetty porojen merkitsemiseen. Poronhoitoiden suorittamisen kannalta on tärkeää, että poroisäntä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa saa tiedon poromerkkin peruuttamisesta, minkä vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettä-

väksi, että poromerkistä luopumisesta asianomaisen on ilmoitettava kirjallisesti poroisännälle. Poroisännän tulisi toimittaa ilmoitus edelleen Paliskuntain yhdistykselle, joka päättäisi poromerkkin peruuttamisesta. Peruutettuun poromerkkiin merkityt porot olisi hävitettävä kolmen vuoden kuluessa. Paliskunta voisi kuitenkin erityisestä syystä myöntää luvan pitää peruutetulla poromerkillä merkittyjä poroja yhteensä enintään kahdeksan vuotta.

27 §. *Merkkipiirit.* Samaan ja läheisiin paliskuntiin kuuluvien poronomistajien poromerkkien tulisi poiketa riittävän selvästi toisistaan, jotta niiden perusteella kiistattomasti selviäisi porojen omistaja. Poronhoitoalueen eri osat ovat kuitenkin niin kaukana toisistaan, että samaa merkkiä voidaan ilman sekaantumisen vaaraa käyttää useammassakin paliskunnassa. Poromerkkien myöntämistä ja siirtämistä koskevien asioiden osalta on kuitenkin tärkeää, että poromerkkin käyttökelpoisuus mahdollisimman tarkoin selvitetään. Lähinnä tässä tarkoituksessa ehdotetaan pykälässä säädettäväksi, että poronhoitoalue on jaettava merkkipiireihin.

5 luku. Poroerotukset

28 §. *Poroerotusten suorittaminen.* Edellä on jo todettu, että poronomistajien oikeudet ja velvollisuudet paliskuntaan nähden määräytyvät poroluvun perusteella. Poroluku puolestaan tarkoittaa asianomaisen poronomistajan omistamien lukuporojen määrää. Tämä määrä kuitenkin vaihtelee vuosittain, koska porojen määrää vähentävät pedot ja liikenne sekä lisäävät keväisin syntyvät vasat.

Paliskunnan alueella pidetään yleensä vuosittain useita poroerotuksia, joissa teurastettavat porot erotetaan eloporoista ja porojen määrät selvitetään omistajittain. Poroerotusten suorittamista on näin ollen pidettävä ehkä tärkeimpänä poronhoitoon kuuluvana työnä.

Ehdotuksen säännökset poroerotuksista ovat nykyisin noudatetun erotuskäytännön mukaiset, ja ne vastaavat asiallisesti voimassa olevan poronhoitolain säännöksiä. Nykyisessä laissa olevaa säännöstä velvollisuudesta koottujen porojen paimentamiseen ei kuitenkaan tarpeellana ehdoteta lakiin otettavaksi.

Poroerotusten pitämisellä on merkitystä paitsi asianomaiselle paliskunnalle myös naapuripaliskunnalle, koska poroerotuksen yhtey-

dessä selvitetään myös muihin paliskuntiin kuuluvat porot. Näin ollen täytyisi poroerotukset voida tehdä myös siinä tapauksessa, että asianomainen paliskunta laiminlöisi erotusten pitämisen. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 3 momentissa säädettäväksi, että laiminlyöntitapauksessa lääninhallitus voisi oikeuttaa toisen paliskunnan suorittamaan erotuksen laiminlyöjän kustannuksella. Vastaava säännös on voimassa olevan poronhoitolain 15 §:n 2 momentissa.

Pykälän 4 momentin mukaan erotuksesta olisi ilmoitettava riittävän ajoissa ennakoon paliskunnan osakkaille, naapuripaliskunnille ja Paliskuntain yhdistykselle.

29 §. *Toiseen paliskuntaan kuuluvat porot.* Kun poro liikkuu luonnossa vapaasti, tapahtuu varsin usein niin, että paliskunnan porot oleskelevat toisen paliskunnan alueella. Ne käyttävät silloin hyväkseen toisen paliskunnan laitumia, minkä lisäksi toinen paliskunta suorittaa niiden osalta erotuksen ja mahdollisesti muita poronhoitotöitä. Kun ei voida pitää oikeana eikä kohtuullisena, että toisen paliskunnan porojen osalta paliskunta olisi velvollinen tekemään ilmaista työtä, ehdotetaan pykälässä säädettäväksi, että tällaisessa tapauksessa olisi paliskunnalle suoritettava hoitomaksu.

Käytännössä saattaa esiintyä tapauksia, että poroerotuksessa eroteltuja toisiin paliskuntiin kuuluvia poroja ei tulla hakemaan pois, vaikka tällainen velvollisuus asianomaiselle poroisännälle nykyisin kuuluukin ja ehdotuksen mukaan tulisi edelleen kuulumaan. Erotuksen suorittaneella paliskunnalla ei toisaalta olisi velvollisuutta näitä poroja hoitaa eikä myöskään velvollisuutta kuljettaa niitä asianomaiseen paliskuntaan. Poroisännän tulisi ehdotuksen mukaan myydä tällaiset porot asianomaisen poronomistajan lukuun. Mahdollisten riitatapausten selvittämisen helpottamiseksi ehdotetaan vielä, että niistä myydyistä poroista, joiden omistajaa ei ole saatu selville, ja niiden poromerkeistä on lausunnon antamista varten ilmoitettava Paliskuntain yhdistykselle. Säännösehdotus on asiasisällöltään voimassa olevan lain mukainen.

30 §. *Poroluettelo.* Pykälään on otettu säännös poroluettelosta, joka laaditaan vuosittain poroerotusten perusteella. Säännös vastaa nykyisen poronhoitolain ja poronhoitolain täytäntöön panosta annetun asetuksen säännöksiä.

6 luku. Vahingonkorvaussäännökset

31 §. *Vahinkojen ehkäiseminen.* Kun poronhoitoalueella sijaitsee peltoja ja muita erityiseen käyttöön otettuja alueita, saattavat porot, mikäli ne menevät näille alueille, aiheuttaa maanomistajalle huomattaviakin vahinkoja. Poronhoidon harjoittamisoikeus ei kuitenkaan sisällä oikeutta aiheuttaa kenellekään taloudellista vahinkoa sellaisessa toiminnassa, johon hänellä on oikeus. Näin ollen on lähtökohtana pidettävä sitä, että poronhoidossa on pyrittävä välttämään vahinkojen aiheuttamista maanomistajalle ja että milloin tällaista vahinkoa kuitenkin aiheutuu, se on korvattava.

Voimassa olevan lain säännökset vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta ovat varsin monimutkaiset ja tulkinnanvaraiset. Vahingonkorvausvelvollisuus ja alueiden suojaamisvelvollisuus on erilainen poronhoitoalueen eri osissa, minkä lisäksi korvausvelvollisuus riippuu eräissä suhteissa siitä, kuka on maanomistaja. Ehdotuksessa on pyritty yksinkertaistamaan ja selkeyttämään näitä säännöksiä.

Pykälän 1 momenttiin on otettu yleisluonteinen säännös poronomistajien ja paliskuntien velvollisuudesta poronhoidosta aiheutuvien vahinkojen estämisessä. Porojen päästäminen viljelyksille kasvukauden aikana ehdotetaan kokonaan kiellettäväksi. Lisäksi olisi huolehdittava siitä, että porot eivät aiheuta vahinkoa taimikoille. Momenttiin on vielä otettu säännös, jonka mukaan maataloudelle tai metsätaloudelle ei muutoinkaan saisi aiheuttaa tarpeettomasti vahinkoa. Poroja ei myöskään saisi päästää puutarhoihin, vakinaisten asuntojen pihoihin tai muille erityiseen käyttöön otetuille alueille. Tällä ehdotuksella on pyritty rauhoittamaan poroilta paikallisten asukkaiden pihiirit ja heidän muussa yksityisessä käytössä olevat alueensa. Koska olosuhteet poronhoitoalueen eri osissa poikkeavat toisistaan, ehdotetaan, ettei kieltö päästää poroja puutarhoihin ja vakinaisten asuntojen pihoihin kuitenkaan koskisi saamelaiden kotiseutualuetta.

Jos porot vahinkojen ehkäisemistoimista huolimatta kuitenkin pääsisivät edellä mainituille alueille, maanomistajan tai muun vahinkoa kärsineen olisi ilmoitettava asiasta paliskunnalle. Paliskunnan tulee huolehtia, että sen alueella on aina tavoitettavissa henkilöitä, joille voi ilmoittaa kielletyille alueille pääseistä tai vahinkoa aiheuttaneista poroista. Ilmoituksen saatuaan paliskunnan velvollisuutena olisi toi-

mittaa porot välittömästi pois. Mikäli paliskunta ei näin kuitenkaan menetteli, maanomistaja tai vahinkoa kärsinyt voisi itse toimittaa porot pois ja saada paliskunnalta korvauksen tästä aiheutuneista kustannuksista. Tätä tarkoittavat säännökset ehdotetaan otettaviksi pykälän 2 ja 3 momenttiin.

32 §. *Aitaamisvelvollisuus.* Vahinkojen ehkäisemiseksi tarpeelliset toimenpiteet olisivat periaatteessa paliskunnan vapaasti harkittavissa. Viljelyksillä on kuitenkin usein siinä määrin huomattava taloudellinen merkitys maanomistajalle, että suojaamistoimien valintaa ei voida kaikissa tapauksissa jättää yksinomaan paliskunnan harkinnan varaan. Tämän vuoksi on pykälään otettu säännös siitä, että paliskunnan olisi rakennettava aita, muu laite tai rakennelma viljelysten suojaamiseksi poroilta. Poronhoitoalueen eteläosassa olisi aidattava myös puutarhat, vakinaisten asuntojen pihat ja muut erityiseen käyttöön otetut alueet. Kun poronhoitoalueen pohjoisimmassa osassa poronhoidolla on erityisen suuri merkitys, ehdotetaan säädettäväksi, että aitaamisvelvollisuus ei siellä koskisi puutarhoja, vakinaisten asuntojen pihvoja eikä muita erityiseen käyttöön otettuja alueita. Rajanvedossa on käytetty hyväksi saamelaisvaltuuskunnasta annetun asetuksen (824/73) 1 §:n 3 momentissa määriteltyä saamelaisten kotiseutualueen käsitettä. Kaikissa tapauksissa aitaamisvelvollisuuden edellytyksenä olisi, että aitaaminen on tarpeen vahinkojen estämiseksi ja että rakentamiskustannukset ovat kohtuulliset aitaamisesta todennäköisesti saatavaan hyötyyn verrattuna.

Nykyistä käytäntöä vastaavasti ehdotetaan pykälän 1 momentissa säädettäväksi, että erimielisyys rakentamisvelvollisuudesta on ensi vaiheessa käsiteltävä ehdotuksen 36 §:ssä tarkoitettussa arvioimislautakunnassa. Vasta tämän jälkeen asia voidaan 37 §:n 4 momentissa säädetyllä tavalla saattaa alioikeuden ratkaistavaksi.

Mikäli erityisen painavia syitä ilmenisi, myös metsänuudistusaloilla olevat taimikot olisi aidattava. Tällöinkään aitaamisvelvollisuus ei ulottuisi valtion, kunnan tai seurakunnan omistamalla maalla oleviin taimikoihin.

33 §. *Aitaamisavustus.* Voimassa olevan poronhoitolain 32 §:n mukaan paliskunta on velvollinen rakentamaan aidan, mutta rakentamisesta aiheutuvat kustannukset on jaettava paliskunnan ja maanomistajan kesken rakentamisesta aiheutuvan hyödyn mukaisessa suhteessa.

Aidan rakentamisesta saattaa kuitenkin aiheutua maanomistajalle myös haittaa. Aidan rakentamisvelvollisuus ehdotetaan säilytettäväksi edelleen paliskunnalla. Paliskunta olisi myös velvollinen suorittamaan rakentamisesta aiheutuvat kustannukset. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että paliskunnalle suoritettavasta avustuksesta säädettäisiin porotalouslaissa, jota koskeva esitys on annettu eduskunnalle syytuntokaudella 1989.

34 §. *Korvattava vahinko.* Pykälän 1 momentti sisältää yleissäännöksen vahingonkorvausvelvollisuudesta. Lisäksi momentissa määritellään lähemmin, minkälaisia vahinkoja ei pidetä korvattavana vahinkona. Pääosiltaan ehdotus vastaa voimassa olevan poronhoitolain vastaavia säännöksiä. Heiniä ja lehdeksiä koskevaa korvaussäännöstä ei kuitenkaan tarpeetomana ole otettu lakiin.

Maan luovuttaminen tai vuokraaminen on valtion maat käsittävällä, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella saanut ja saa lakiehdotuksenkin mukaan tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen tekemistä vahingoista. Lisäksi porotilalain (590/69) 32 §:n ja luontaiselinkeinolain (610/84) 42 §:n mukaan porotilan, luontaiselinkeino-tilan ja lisäaluetta antamalla muodostetun tilan omistajalla ei ole oikeutta saada korvausta porojen tekemistä vahingoista. Myös tästä on otettu säännös pykälän 1 momenttiin.

Yleensä vahingonkorvausta ei suoritettaisi jätälän tallamisesta. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi, että koristeeksi kerättävän jätälän tallamisesta tai syömisestä poronhoitoalueen ulkopuolella poronhoitoalueeseen rajoittuvassa tai siihen osittain kuuluvassa kunnassa suoritettaisiin korvausta.

Pykälän 3 momentin mukaan vahingonkorvausta koskevan riidan ratkaisisi arvioimislautakunta.

35 §. *Vahingonkorvausvastuu.* Pykälään on otettu säännökset vahingonkorvauksen suorittajasta. Vahingonkärsijän oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että hänen ei tarvitse erikseen selvittää, minkä paliskunnan porot ovat vahingon kussakin yksittäistapauksessa aiheuttaneet. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että vahingonkorvauksen maksaa vahingonkärsijälle se paliskunta, jonka alueella vahinko on tapahtunut. Jos vahingon ovat aiheuttaneet toiseen paliskuntaan kuuluneet porot, korvauksen maksanut paliskunta olisi

puolestaan oikeutettu saamaan suorittamansa määrän siltä paliskunnalta, jonka porot vahingon olivat aiheuttaneet. Samoin olisi paliskunnalla sellaisessa tapauksessa, jossa poronomistaja hoitaa porojaan omaan lukuunsa, oikeus saada poronomistajan omistamien porojen aiheuttamista vahingoista korvauksena maksamansa määrä poronomistajalta.

Porot aiheuttavat vahinkoja myös poronhoitoalueeseen kuulumattomilla alueilla. Pykälän 1 momenttiin on otettu säännös siitä, että korvauksen sellaisen kunnan alueella tapahtuneesta vahingosta, joka rajoittuu tai osittain kuuluu poronhoitoalueeseen, maksaa se paliskunta, joka on lähinnä vahingon tapahtumapaikkaa. Näillä alueilla vahingonkorvauksiin sovellettaisiin siis samoja säännöksiä kuin poronhoitoalueella. Muualla maassa tapahtuneisiin porojen aiheuttamiin vahinkoihin sovellettaisiin, mitä tilusten rauhoittamisesta kotieläinten vahingonteolta annetussa laissa (47/21) on säädetty.

36 §. *Arvioimislautakunta.* Nykyisen poronhoitolain mukaan arvioimislautakunnat ovat olemassa porojen aiheuttamien vahinkojen arvioimista sekä maanomistajien tai -haltijoiden ja poronomistajien välisten sellaisten riitaisuuksien käsittelemistä varten, jotka koskevat latojen, suovien ja talaiden rakentamista taikka viljelysten, niittyjen tai metsäalojen suojelemiseksi tarpeellisten aitojen tekemistä. Arvioimislautakunnan toimivaltaan kuuluvia asioita ei saa nykyisen poronhoitolain 35 §:n 8 momentin mukaan ottaa alioikeudessa käsiteltäväksi ennen arvioimislautakunnan antamaa ratkaisua. Pykälän 1 momentin mukaan arvioimislautakunnan tehtävänä olisi nykyistä käytäntöä vastaavasti ratkaista 32 §:ssä tarkoitettujen vahinkojen estämiseksi tehtävien toimenpiteiden suorittamista koskevat erimielisyydet sekä 34 §:ssä tarkoitettujen porojen aiheuttamia vahinkoja ja 43 §:n 4 momentissa tarkoitettujen käyvän hinnan määrää etuostossa koskevat riitaisuudet. Arvioimislautakunta toimisi näitä asioita ratkaistaessa ensimmäisenä asteena. Lautakunnan päätökseen tyytymätön voisi saattaa asian edelleen alioikeuden ratkaistavaksi.

Kun riidat käytännössä ovat lähinnä maatalouden harjoittajien ja poromiesten välisiä, ehdotetaan, että lautakuntaan kuuluisi molempien edustaja sekä lisäksi puheenjohtaja. Maatalouspiiri määräisi kutakin paliskuntaa tai sen osaa varten puheenjohtajan ja hänelle varamiehen. Ennen puheenjohtajan määräämistä maa-

talouspiirin olisi kuultava asianomaista paliskuntaa ja maataloustuottajain yhdistystä.

Arvioimislautakunta asetettaisiin erikseen kutakin käsiteltävää asiaa varten. Jotta asettaminen voisi tapahtua mahdollisimman helposti, ehdotetaan säädettäväksi, että paliskunnan olisi valittava tarpeellinen määrä arviomiehiä, joista poroisäntä voisi valita edustajan arvioimislautakuntaan. Vastaavasti tulisi maataloustuottajien valita keskuudestaan kutakin kuntaa varten tarpeellinen määrä arviomiehiä, joista asianomainen maanomistaja nimeäisi edustajansa arvioimislautakuntaan. Vahingon tapahtumapaikasta riippuisi näin ollen, ketkä ovat ne arviomiehet, jotka voidaan arvioimislautakuntaan valita. Arvioimislautakunta toimisi myös poronhoitoalueen ulkopuolella niissä kunnissa, joita tarkoitetaan 35 §:n 1 momentissa.

Arvioimislautakunta asetettaisiin siten, että asianomainen ilmoittaa asian saattamisesta lautakunnan käsiteltäväksi puheenjohtajalle ja vastapuolelleen ja samalla ilmoittaa edustajansa arvioimislautakuntaan. Vastapuolen tulisi tehdä puheenjohtajalle ilmoitus omasta edustajastaan mahdollisimman pian. Jos hän ei tekisi ilmoitusta kolmen päivän kuluessa, nimismies määräisi hänen puolestaan arviomiehen. Pyrkimyksenä on ollut, että asian vireillepano ja menettely arvioimislautakunnassa olisi mahdollisimman yksinkertaista ja nopeata.

37 §. *Arvioimislautakunnan päätös.* Arvioimislautakuntakäsittelyn tarkoituksena on nopeuttaa porojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemistä ja korvaamista koskevien riitaisuuksien ratkaisemista. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tulisi lautakunnan voida järjestää asian ratkaisemiseksi tarvittavat toimenpiteensä mahdollisimman joustavasti. Tämän vuoksi lakiehdotukseen on otettu arvioimislautakunnan menettelystä vain välttämättömät säännökset. Todettakoon, että asianosaisella on aina mahdollisuus saattaa arvioimislautakunnan päätös alioikeuden käsiteltäväksi.

Pykälän 1—3 momenttiin on otettu säännökset arvioimislautakunnan päätöksestä sekä asianosaisten kuulemisesta ja päätöksen tiedoksiannosta. Pykälän 4 momenttiin on otettu säännös menettelytavasta silloin, kun asianosainen on tyytymätön arvioimislautakunnan päätökseen, ja 5 momentissa on säännös päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta. Pääosiltaan nämä säännökset ovat samansisältöisiä

kuin voimassa olevan lain vastaavat säännökset.

38 §. *Arvioimislautakunnan jäsenen palkkio ja vastuu.* Arvioimislautakunnan jäsenen tulisi tehtävästään saada palkkiota sekä korvausta kuluistaan. Palkkion ja korvauksen perusteista päättäisi lääninhallitus. Menettely on nykyisen poronhoitolain mukainen.

Voimassa olevassa poronhoitolaissa on säädetty, että arviomiesten on tehtävä vala alioikeudessa ja että arviomiesten esteellisyydestä on voimassa, mitä tuomarin esteistä on säädetty, kuitenkin niin, ettei paliskunnan osakkaana oleminen tee häntä esteelliseksi. Ehdotuksen mukaan säädettäisiin, että arvioimislautakunnan jäsen toimii virkavastuulla. Arviomiehen vakuutuksesta on otettu säännös 51 §:ään, jossa on myös poroisännän, varaisännän, työnjohtajan ja lukumiehen vakuutusta koskeva säännös.

39 §. *Poroaitojen rakentaminen.* Voimassa olevan poronhoitolain 37 §:n 1 ja 2 momentissa on varsin yksityiskohtaiset säännökset poroaitojen rakentamisesta valtion maalle. Rakentaminen edellyttää aidan laadusta riippuen valtioneuvoston tai maa- ja metsätalousministeriön lupaa. Voimassa olevan lain säännökset ovat vieneet luvan myöntämisen valtionhallinnossa tarpeettoman korkealle. Ei ole tarkoituksenmukaista, että valtioneuvosto käsittelee luvan antamisen esteaidan rakentamiseen ja maa- ja metsätalousministeriö muita aitoja koskevat luvat.

Lakiehdotuksessa on tarpeettoman byrokraatian vähentämiseksi lähdetty siitä, että aitojen rakentamislupia koskevien asioiden käsittelyä valtion hallinnossa siirrettäisiin alemmille hallinnon portaille. Niinpä ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriön ratkaistavaksi tulisi luvan myöntäminen esteaidan rakentamiseen. Näitä aitoja koskevilla kysymyksillä voidaan katsoa olevan laajempaakin merkitystä, koska ne yleensä rakennetaan paliskuntien toimialueiden rajoille. Erotusaidan rakentaminen on vielä sellainen toimenpide, että sen toteuttamiseen tulisi saada lupa, mutta riittävänä olisi pidettävä, että luvan myöntää se viranomainen, jonka hallinnassa maa on. Muiden aitojen rakentamisessa on yleensä kysymys siinä määrin vähäisistä rakennelmista, että erityinen lupamenettely ei näytä tarpeelliselta. Kuitenkin tulisi aidan rakentamisesta ilmoittaa sille viranomaiselle, jonka hallinnassa maa on.

Valtakunnan rajalle on pyritty rakentamaan esteita, jotta porot eivät pääsisi naapurivaltioiden puolelle. Tätä aitaa ei kuitenkaan ole kaikilta osin saatu rakennetuksi sen takia, että paikoitellen maanomistaja on kieltänyt aidan rakentamisen omistamalleen alueelle. Esteaidan rakentaminen on kuitenkin katsottava siinä määrin yleisen tarpeen vaatimaksi, että tällaisissa tapauksissa aitaa varten tarvittava käyttöoikeus tulisi voida pakkolunastaa. Tätä tarkoittava säännös on otettu pykälän 2 momenttiin. Pakkolunastuksessa noudatettaisiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia (603/77).

40 §. *Puunotto.* Poronhoidossa tarvitaan eri tarkoituksia varten puutavaraa. Poromiehillä on voimassa olevan poronhoitolain mukaan oikeus ottaa valtion metsistä kuivia puita sekä muita vähempiarvoisia metsäntuotteita poltto-, kota- ja asentopuiksi. Muita poronhoidossa tarvittavia puita paliskunnilla on oikeus ostaa valtion metsistä.

Poromiesten puunotto-oikeus ehdotetaan säilytettäväksi pääosin nykyisen kaltaisena, kuitenkin niin, että sanamuotoa selvennetään. Ilmainen puunotto-oikeus koskisi kaikkea puuta, jota tarvitaan poltto- ja kotapuiksi. Muutoin poronhoitoa varten tarvittavia puita saataisiin ostaa sen viranomaisen osoituksen mukaan, jonka hallinnassa maa on.

7 luku. Porojen suojele

41 §. *Porojen kokoaminen.* Vaikka porot liikkuvat pääosan vuodesta vapaasti luonnossa, ne kuitenkin kerätään erotuksiin ja kesämerkintätilaisuuksiin, jolloin niiden annetaan olla aitauksessa. Porojen menestyminen edellyttää vapaata liikkumista, minkä vuoksi on tärkeää, että poroja ei tarpeettomasti häiritä tai koota. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 1 momentissa kiellettäväksi porojen kokoaminen, merkitseminen ja muiden poronhoitotöiden suorittaminen ilman paliskunnan hallituksen lupaa. Kielto koskee näin ollen myös poronmistajaa hänen omien porojensa suhteen. Toisaalta kielto ei tarkoita sitä, etteikö poroja voitaisi käyttää asianmukaisesti hyväksi ilman paliskunnan hallitukselta pyydettyä lupaakin. Niinpä esimerkiksi veto- ja ajoporojen käyttö ei edellytä säännösehdoituksessa tarkoitettua lupaa.

Käytännössä esiintyy tapauksia, joissa poronmistaja itse hoitaa omistamia poroja joko paimentamalla niitä tai pitämällä niitä aitauksessa. Pykälän 1 momenttiin on otettu myös tämän käytännön mahdollistava säännös. Paliskunnan osakkaiden keskinäisten suhteiden oikeudenmukainen järjestäminen edellyttää ennen muuta tarvittavien laidunalueiden saamista oikeassa suhteessa kaikkien osakkaiden käyttöön. Tämän vuoksi ehdotetaan 1 momentissa myös säädettäväksi, että paliskunta määrää omaan lukuun hoidettavien porojen tarvitsemasta laidunalueesta.

Pykälän 2 ja 3 momentin säännökset ovat luonteeltaan eläinsuojelun alaan kuuluvia, ja niiden tarkoituksena on estää tarpeettomien kärsimysten aiheuttaminen poroille.

42 §. *Porojen pelottelemisen ehkäiseminen.* Kuten edellä on todettu, porojen menestymiselle on tärkeätä, että niitä ei tarpeettomasti häiritä. Kuitenkin on varsinkin turismi aiheuttanut sen, että poroja häiritsevät tekijät ovat lisääntyneet. Pelkkä matkailijoiden liikkuminen luonnossa aiheuttaa useinkin poroille häiriöitä, minkä lisäksi matkailijoiden joukossa on joskus henkilöitä, jotka tahallaan häiritsevät poroja. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 1 momentissa säädettäväksi, että porojen pelotteleminen on kielletty ja että siitä aiheutunut haitta ja vahinko olisi korvattava. Ehdotuksen 47 §:n 4 kohdan mukaan pelottelu olisi myös rangaistava teko.

Koirat ajavat usein poroja ja aiheuttavat täten häiriöitä. Häiriön estämiseksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että poronmistaja ja poropaimen sekä metsästyslain (290/62) noudattamista valvova viranomaislain saa tappaa koiran ensiksikin silloin, kun koira tavataan ajamasta poroja niiden laiturilla aikana, jona koirat metsästystä koskevien säännösten mukaan on pidettävä kytkettynä. Toiseksi edellä mainitut henkilöt saavat tappaa koiran, jos se muuna aikana tavataan repimästä poroa, jota se ensin on ajanut. Kummassakin tapauksessa edellytyksenä on kuitenkin, että koira on isännätön ja sitä ei saada kiinni tai että vahinkoa ei voida muuten estää. Kiinniottamisesta ja tappamisesta on ilmoitettava välittömästi poliisille.

Metsänhakkuusta aiheutuu useinkin poronhoidolle vahinkoa esimerkiksi siten, että poroja jää kaatuvien puiden alle. Toisaalta on selvää, että oikeus hakkuiden suorittamiseen poronhoitoalueella on maanomistajalla oltava

ja että poromiesten on omalta osaltaan mahdollisuuksien mukaan otettava hakkuutyöt huomioon ja pyrittävä huolehtimaan siitä, että porot eivät tarpeettomasti häiritse näiden töiden suorittamista. Konkreettisissa tilanteissa on kuitenkin hakkuun suorittajan helpompi kuin poromiehen toimia vahinkojen välttämiseksi, minkä vuoksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että hakkuutyöt on suoritettava aiheuttamatta vahinkoa poroille ja että tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettu vahinko on hakkuuoikeuden omistajan korvattava.

8 luku. Erinäiset säännökset

43 §. *Porokarjan luovuttaminen.* Käytännössä on paliskuntien osakkaina jonkin verran henkilöitä, joiden toimeentulolle poronhoidolla ei ole merkitystä. He omistavat vähäisen määrän poroja, saavat toimeentulonsa muusta elinkeinosta eivätkä useinkaan osallistu poronhoitotöihin. Tällaisten henkilöiden omistamat porot rajoittavat kuitenkin mahdollisuuksia kehittää niiden poronmistajien elinkeinoa, joille poronhoidolla on toimeentulon kannalta oleellinen merkitys. Tällainen tilanne on erityisesti saamelaisalueen paliskunnissa. Poronhoito on saamelaisen tärkein elinkeino, ja se on myös saamelaisen kulttuurin säilymisen edellytys. Tämän vuoksi paliskunnan toimintaa tulisi kehittää nimenomaan sillä tavoin, että toimeentulon saaminen porotaloudesta olisi tällä alueella aktiivisille poronmistajille mahdollista. Riittävän toimeentulon turvaaminen poronhoitoa ammatikseen harjoittaville edellyttää, että paliskunta voi tarvittaessa estää porokarjojen pirstoutumisen. Tässä tarkoituksessa pykälään on otettu säännökset porokarjan saantoluvasta ja paliskunnan etuosto-oikeudesta. Ne olisivat voimassa saamelaisvaltuuskunnasta annetun asetuksen 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla saamelaisen kotiseutualueella.

Pykälän 1 momentissa asetettaisiin porojen ostajalle ja lahjan saajalle velvollisuus ilmoittaa saannostaan viipymättä poroisännälle. Porojen luovutuksen täytyy tulla paliskunnan tietoon, jotta se voi harkita, myöntääkö se saajalle porokarjan saantoluvan vai käyttääkö se etuosto-oikeutta.

Pykälän 2 momentin mukaan omistusoikeus poroihin ei siirtyisi ennen kuin paliskunnan hallitus saatuaan tiedon luovutuksesta on teh-

nyt päätöksen joko porokarjan saantoluvan myöntämisestä tai etuosto-oikeuden käyttämisestä. Jotta menettely ei muodostuisi tarpeettoman byrokraattiseksi, säädettäisiin momentin 2 kohdassa, että omistusoikeus siirtyisi joka tapauksessa viimeistään kahden kuukauden kuluessa tiedoksisaannista. Tämän jälkeen paliskunta ei enää voisi evätä porokarjan saantolupaa eikä käyttää etuosto-oikeutta.

Paliskunnan etuosto-oikeus ja porokarjan saantolupa koskisivat vain luovutuksia, joissa paliskunnan osakas on myynyt tai lahjoittanut poroja muulle kuin paliskunnan toiselle osakkaalle. Osakkaiden välisiä luovutuksia ei siten rajoitettaisi. Porokarjan saantolupaa ei saisi myöskään evätä eikä paliskunnalla olisi etuosto-oikeutta, jos saaja on luovuttajan lähisukulainen. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan luettelavaksi nämä lähisukulaiset, joita menettely ei koskisi. Lähisukulaisten piiri määriteltäisiin samoin kuin oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain (391/78) 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa.

Porokarjan saantoluvan epääminen ei kuitenkaan saa vaikuttaa heikentävästi luovuttajan asemaan, vaan hänen tulee tarvittaessa saada poronsa myydyksi. Tämän vuoksi pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että luovuttajalla on mahdollisuus vaatia paliskuntaa ostamaan porot, jos se ei ole myöntänyt saajalle porokarjan saantolupaa. Etuosto-oikeutta käytettäessä paliskunnan olisi ostettava kaikki luovutuksen kohteena olleet porot ja maksettava niistä myyjälle sama hinta, jonka hän olisi saanut ostajalta. Jos luovutus oli vastikkeeton tai kauppahinta olennaisesti poikkesi käyvistä hinnoista, poroista olisi maksettava niiden käypä hinta. Riidan käyvän hinnan määrästä ratkaisisi arvioimislautakunta.

44 §. *Muutoksenhaku paliskunnan päätöksiin.* Pykälään on otettu paliskunnan poronomistajan oikeusturvaa koskevat säännökset. Lähtökohtana on ollut, että poronomistajalla olisi aina oikeus saattaa häntä itseään koskeva poroisännän päätös paliskunnan hallituksessa käsiteltäväksi sekä vastaavanlainen hallituksen päätös paliskunnan kokouksessa käsiteltäväksi. Paliskunnan kokouksen päätökseen saisi poronomistaja hakea muutosta lääninoikeudelta. Paliskunnan hallituksen päätöstä, jolla on päätetty olla käyttämättä etuosto-oikeutta tai myönnetty porokarjan saantolupa, ei kuitenkaan voisi saattaa paliskunnan kokouksen käsiteltäväksi. Sen sijaan porojen saaja saisi ha-

kea muutosta saantoluvan epäämistä ja etuosto-oikeuden käyttämistä koskevaan päätökseen.

45 §. *Valitus Paliskuntain yhdistyksen päätöksistä.* Pykälässä on säännös valitusoikeudesta Paliskuntain yhdistyksen päätöksiin. Säännös on periaatteessa vastaavanlainen kuin säännös valituksesta paliskunnan kokouksen päätökseen.

46 §. *Poron anastaminen.* Poron anastaminen ja sen yrittäminen esitetään rangaistavaksi rikoslain varkautta ja kavallusta koskevien säännösten nojalla. Lakiin on kuitenkin tarkoituksenmukaista ottaa viittaus rikoslain mainittuihin säännöksiin. Teot voidaan toteuttaa joko anastamalla poro tai merkitsemällä poro anastamistarkoituksessa väärällä poromerkillä.

Hallituksen esityksessä rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsitteleväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi (hall. es. 66/1988 vp.) ehdotetaan varkautta ja kavallusta koskevien säännösten keskittämistä ehdotettuun rikoslain 28 lukuun. Rikoslakiuudistuksen voimaantulon yhteydessä viittaussäännös saatetaan vastaamaan uuden rikoslain sisältöä.

47 §. *Poronhoitorikkomus.* Poronhoitorikkomus koskisi eräiden poronhoidon turvaamiseksi asetettujen velvollisuuksien rikkomista. Rangaistavaa olisi ensiksikin porojen kuljettaminen paliskunnasta toiseen tai pois Suomesta. Lisäksi rangaistavaa olisi porojen kuljettaminen toisesta valtiosta Suomeen. Tällöin rikos katsotaan rikoslain 1 luvun 4 §:n mukaan tehdyksi myös Suomessa, jos rikoksen seuraus ilmeni täällä. Teot on syytä saattaa rangaistaviksi poronhoitorikkomuksena, koska ne kaikissa tapauksissa eivät tule rangaistaviksi rikoslain omaisuuden vahingoittamista koskevien säännösten nojalla.

Rangaistavaa olisi lisäksi poroluvun väärä ilmoittaminen ja porojen vähentämättä jättäminen sekä porojen pelotteleminen vastoin 42 §:n säännöksiä.

Säännös olisi kuitenkin toissijainen. Jos säännöksen vastaisessa teossa olisi kysymys muualla laissa ankarammin rangaistavaksi säädetystä teosta, rangaistus tuomittaisiin vain tällaisen ankaramman säännöksen nojalla. Koska säännös ei koskisi vakavimpia poronhoitoa vaarantavia tekoja, joita arvioidaan rikoslain säännösten nojalla, sakkorangaistusta on pidetty riittävänä seuraamuksena.

48 §. *Paliskuntain yhdistyksen toiminnan rahoitus.* Pykälä sisältää Paliskuntain yhdistyksen toiminnan rahoittamista koskevan säännöksen. Se on voimassa olevan poronhoitolain 49 §:n (596/62) 1 momentin mukainen.

49 §. *Maksujen periminen.* Poronomistajien suoritettaviksi on lakiehdotuksen 11 §:n 1 momentissa, 12 §:n 1 ja 3 momentissa ja 24 §:n 4 momentissa säädetty eräitä maksuja. Näiden maksujen tehokkaan perimisen järjestämiseksi ehdotetaan poroisännälle annettavaksi valtuus myydä maksuvelvollisen poronomistajan poroja siinä määrin, että poroista saadulla hinnalla voidaan sanottu maksu kattaa. Maksu saataisiin lisäksi ulosottaa ilman eri tuomiota tai päätöstä.

50 §. *Ostokirja.* Pykälään on otettu voimassa olevan poronhoitolain 25 a §:ssä oleva säännös ostokirjasta.

51 §. *Vakuutus.* Voimassa olevan poronhoitolain 10 §:n 6 momentin mukaan poroisäntä, varaisäntä, rahastonhoitaja, työnjohtaja ja lukumies toimivat virkamiehen vastuulla ja poronhoitoasetuksen 10 §:n 6 momentin mukaan heidän on tehtävä virkavala. Poronhoitolain 34 §:n mukaan on arviomiehen ennen tehtävänsä ryhtymistä tehtävä vala alioikeudessa. Kun poronhoidon on katsottava olevan elinkeinotoimintaa, ei ole katsottu asianmukaiseksi, että paliskunnan toimihenkilöillä tehtävässään olisi virkamiehen vastuu, vaan heidän vastuunsa olisi samanlainen kuin elinkeinotoiminnassa yleensä. Tästä syystä ei heiltä tulisi vaatia virkavalaakaan eikä sitä vastavaa vakuutusta. Toisaalta ovat poroisännän, varaisännän, työnjohtajan, arviolautakunnan puheenjohtajan ja arviomiehen sekä poroerotuksen lukumiehen tehtävät sen luonteisia, että ne edellyttävät erityistä vastuuntuntoa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että heidän olisi ennen tehtävänsä ryhtymistä allekirjoitettava vakuutus.

52 §. *Valvonta.* Pykälässä ehdotetaan lääninhallitukselle annettavaksi lain säännösten noudattamisen yleinen valvonta. Ehdotus vastaa voimassa olevan poronhoitolain 56 §:ää. Pykälän 2 momenttiin on otettu säännös lääninhallituksella käytettävänä olevasta uhkaskosta. Vastaavaa säännöstä ei poronhoitolaissa nykyisin ole.

53 §. *Neuvotteluvelvollisuus.* Valtion viranomaisten, ennen muuta metsähallituksen suorittamilla metsätaloudellisilla toimenpiteillä on usein erittäin tärkeä merkitys poronhoidolle. Käytännössä viranomaiset ovat usein neuvotel-

leet porotalouteen vaikuttavista toimenpiteistään asianomaisten paliskuntien kanssa. Tämän käytännön vakiinnuttamiseksi ehdotetaan asiasta otettavaksi pykälään nimenomainen säännös.

54 §. *Tarkemmat säännökset.* Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

55 §. *Voimaantulo.* Pykälässä on lain voimaantuloa koskevat säännökset.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakiehdotukseen on otettu merkittävimmät poronhoitoa koskevat säännökset. Useat edellyttävät kuitenkin tarkempien säännösten antamista asetuksella. Nykyinen poronhoitoasetus joudutaankin tämän vuoksi kokonaan uusiin.

Lakiehdotuksen mukaan olisi maa- ja metsätalousministeriön päätettävä poromäärästä ja merkkipiireistä samoin kuin vahvistettava Paliskuntain yhdistyksen säännöt.

3. Voimaantulo

Voimassa olevan poronhoitolain mukaan poronhoitovuosi alkaa 1 päivänä kesäkuuta ja päättyy 31 päivänä toukokuuta. Kun on tarkoituksenmukaista, että poronhoitoa koskevat säännökset eivät muutu kesken poronhoitovuoden, ehdotetaan laki tulevaksi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1990. Tärkeänä on kuitenkin pidettävä, että laki annetaan riittävän hyvissä ajoin ennen sen voimaantuloa, jotta lain säännöksiä ehdittäisiin tehdä poromiehille tunnetuksi.

4. Säättämisjärjestys

Koska toisaalla on vireillä selvitys saamelaisien oikeuksista, asiaa ei ole tässä yhteydessä käsitelty. Lakiehdotuksen 3 §:ään otettu säännös poronhoidon harjoittamisoikeudesta on voimassa olevan lain mukainen.

Lakiehdotuksen 43 § sisältää säännöksen, jonka mukaan eräissä tapauksissa porokarjan saantoon on saatava paliskunnan hallituksen

lupa ja joka antaa paliskunnalle mahdollisuuden ostaa poronomistajan myymät porot. Säännöksen tavoitteena on estää keinottelu ja porokarjojen pirstoutuminen sekä turvata siten poronhoitoa ammatikseen harjoittaville toimeentulomahdollisuudet. Säännös antaa myös saamelaisalueen paliskunnille mahdollisuuden itse säilyttää saamelaisen poronhoidon erikoispiirteet ja siihen liittyvä kulttuuri. Säännösehdotus ei poista oikeutta jättää poroja perinnöksi. Sitä sovelletaan vasta lain voimaantulon jälkeen, eikä se siten ulottuisi jo tehtyihin kauppoihin. Paliskunnan olisi maksettava luo-

vuttajalle sama hinta, jonka hän olisi saanut ostajalta. Jos saanto olisi vastikkeeton tai kauppahinta olennaisesti poikkeaisi käyvistä hinnoista, paliskunnan olisi maksettava saajalle porojen käypä hinta. Näin pyritään estämään säännöksen kiertäminen.

Näistä syistä laki hallituksen käsityksen mukaan voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Poronhoitolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan poronhoidon harjoittamiseen poronhoitoalueella. Lain 31—38 §:ää sovelletaan lisäksi 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulla poronhoitoalueen ulkopuolella olevalla alueella.

Valtioneuvoston oikeudesta antaa rajoittavia määräyksiä porojen laiduntamisesta suojametsäalueella on säädetty suojametsistä annetun lain (196/22) 2 §:n 2 momentissa.

2 §

Poronhoitoalue

Poronhoitoalue käsittää Lapin läänin alueen Kemin ja Tornion kaupunkeja sekä Keminmaan kuntaa lukuun ottamatta ja Oulun läänistä Hyrynsalmen, Kuivaniemen, Kuusamon, Pudasjärven, Suomussalmen, Taivalkosken ja Yli-Iin kuntien alueet sekä Kiiminkijoen ja Puolanka—Hyrynsalmi maantien pohjoispuolella olevat alueet Puolangan, Utajärven ja Ylikiiimingin kunnista.

Tähän lakiin liittyvässä kartassa olevan rajan pohjoispuolella sijaitsevat valtion maat muodostavat erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua aluetta. Tällä alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu

huomattavaa haittaa poronhoidolle. Maan luovuttaminen tai vuokraaminen tällä alueella saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista.

3 §

Poronhoidon harjoittamisoikeus

Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maanomistus- tai hallinto-oikeudesta riippumatta.

4 §

Poronomistajat

Poroja saavat omistaa vain poronhoitoalueella asuvat Suomen kansalaiset ja paliskunnat. Lisäksi Paliskuntain yhdistys saa omistaa poroja koe- ja tutkimustarkoituksia varten.

Milloin poronhoitoalueen ulkopuolella asuva henkilö saa omistukseensa poroja tai poronomistaja muuttaa poronhoitoalueelta, noudatetaan, mitä 9 §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty.

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, saa ajoporoja omistaa myös sellainen Suomen kansalainen, joka ei asu poronhoitoalueella.

5 §

Määritelmää

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *teurasporoilla* kuluvana poronhoitovuonna teurastettavia poroja;
- 2) *eloporoilla* muita kuin teurasporoja; ja
- 3) *lukuporoilla* poronomistajalla viimeksi vahvistetun poroluettelon mukaan olevia vuotaa vanhempia teurasporoja ja eloporoja.

2 luku

Paliskunnat ja Paliskuntain yhdistys

6 §

Paliskunta

Poronhoitoalueella asuvat poronomistajat, joiden poroja 9 §:n 1 ja 2 momentin mukaan hoidetaan paliskunnan alueella (*osakkaat*), muodostavat paliskunnan. Paliskuntain yhdistys, paliskunta sekä 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö eivät ole paliskunnan osakkaita. Poronomistaja voi olla vain yhden paliskunnan osakas.

Paliskunta voi kantaa ja vastata toimi-alueensa poronhoitoa koskevissa asioissa ja saada nimiinsä oikeuksia sekä tehdä sitoumuksia tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä suorittamiseksi. Paliskunnan osakas ei vastaa henkilökohtaisesti paliskunnan velvoitteista.

Paliskuntien toimialueiden rajat vahvistaa lääninhallitus. Paliskuntien välinen esteita katsotaan kuitenkin paliskuntien rajaksi. Paliskunnan kotipaikka on siinä kunnassa, johon sen alue tai suurin osa siitä kuuluu.

7 §

Paliskunnan tehtävät

Paliskunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että paliskunnan osakkaiden porot hoidetaan paliskunnan alueella ja että paliskunnan osakkaiden harjoittamaan poronhoitoon kuuluvat työt tulevat tehdyiksi, sekä estää paliskunnan osakkaiden poroja tekemästä vahinkoa ja menemästä toisten paliskuntien alueelle samoin kuin suorittaa muutkin sille tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä annetut tehtävät.

Paliskunta on velvollinen huolehtimaan 1 momentissa mainittujen tehtävien suorittamisesta myös sellaisten porojen osalta, jotka ovat

paliskunnan alueella mutta kuuluvat muiden paliskuntien osakkaiden omistukseen. Näillä paliskunnilla on kuitenkin oikeus, sovittuaan asiasta paliskunnan poroisännän kanssa, noudataa luetut poronsa pois poronhoitovuoden loppuun mennessä. Tässä momentissa mainitusta tehtävästä aiheutuvista kustannuksista paliskunta saa korvauksen sen mukaan, kuin 29 §:n 1 momentissa säädetään.

Milloin paliskunta on tehnyt 9 §:n 3 momentissa tarkoitettua sopimuksen, paliskunta suorittaa 1 momentissa mainitut tehtävät myös sopimuksessa tarkoitettujen porojen osalta.

8 §

Paliskunnan perustaminen

Paliskunta perustetaan kokouksessa, joka pidetään lääninhallituksen määräämänä aikana paliskunnan toimialueen rajojen tultua vahvistetuiksi. Kaikilla niillä poronomistajilla, joiden poroja paliskunnan alueella hoidetaan, on oikeus osallistua kokoukseen. Kokoukseen sovelletaan muutoin, mitä 13—15 §:ssä on säädetty. Kokouksen kutsuu kuitenkin koolle lääninhallituksen määräämä henkilö.

Milloin paliskunta perustetaan yhdistämällä kaksi tai useampia paliskuntia, siirtyy lakkaavien paliskuntien omaisuus perustettavalle paliskunnalle siltä osin kuin sitä ei jaeta lakkaavien paliskuntien osakkaille. Jos lakkaavista paliskunnista siirtyvien omaisuuserien arvot niistä tulevia lukuporoja kohden laskettuina ovat erisuuruiset, on paliskunnan, jonka omaisuuden näin laskettu arvo jää pienemmäksi kuin paliskunnan, jonka omaisuuden arvo on suurin, suoritettava perustettavalle paliskunnalle omaisuusarvojen erotusta vastaava määrä, jollei kokouksessa toisin sovita.

Mitä 2 momentissa on säädetty, noudatetaan soveltuvien osin myös sellaiseen paliskunnan perustamiseen, jossa perustettavaan paliskuntaan liitetään osa muusta paliskunnasta.

9 §

Poronomistajan oikeudet paliskuntaan nähden

Poronhoitoalueella asuvalla poronomistajalla on oikeus saada poronsa hoidetuksi sellaisen paliskunnan alueella, joka kokonaan tai osittain sijaitsee hänen kotikuntansa alueella. Poronomistajan porot on hoidettava saman paliskunnan alueella, jollei 2 momentista muuta johdu.

Jos poronomistaja muuttaa toiseen kuntaan eikä voi viedä porojaan toisen paliskunnan alueelle hoidettavaksi, hänellä on oikeus saada poronsa hoidetuksi entisen paliskunnan alueella kolme vuotta muutosta lukien.

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, paliskunta saa määrääjäksi tehtävän sopimuksen mukaisesti ottaa hoidettavakseen myös 4 §:n 3 momentissa tarkoitettun poronomistajan poroja sekä muun kuin 1 momentissa tarkoitettun, poronhoitoalueella asuvan poronomistajan poroja.

10 §

Porojen tuominen paliskunnan alueelle

Milloin siihen on erityisiä syitä, paliskunnan hallitus voi päättää, että paliskunnan alueelle ei saa tuoda poroja.

Muiden kuin ajo- tai teurasporojen tuominen hoidettavaksi sellaisen paliskunnan alueelle, jonka hallitus ei ole tehnyt 1 momentissa tarkoitettua päätöstä, edellyttää paliskunnan hallituksen lupaa.

11 §

Pääsymaksu

Milloin paliskunnan alueelle tuodaan hoidettavaksi poroja, on poronomistajan suoritettava paliskunnalle pääsymaksu. Pääsymaksu lasketaan siten, että paliskunnan omaisuuden säästö jaetaan paliskunnan eloporojen määrällä ja näin saatu luku kerrotaan paliskuntaan tuotavien eloporojen määrällä. Pääsymaksun suuruudesta ja suorittamisajasta päättää paliskunnan hallitus.

Milloin porojen tuominen paliskunnan alueelle johtuu poronomistajan asuinpaikan muutoksesta, suorittaa pääsymaksusta osan se paliskunta, jonka alueella porot on aikaisemmin hoidettu. Tässä momentissa tarkoitettu paliskunnan maksettavaksi tuleva osa pääsymaksusta on enintään 50 prosenttia 1 momentissa tarkoitettusta maksusta ja enintään yhtä suuri kuin maksavan paliskunnan pääsymaksu 1 momentin mukaisesti laskettuna olisi.

12 §

Paliskunnan osakkaan velvollisuudet paliskuntaan nähden

Paliskunnan osakkaat osallistuvat paliskunnan toimintaan suorittamalla paliskunnalle lu-

kuporojensa mukaisessa suhteessa vuosimaksun. Osakas voi suorittaa vuosimaksun joko tekemällä itse tai teettämällä paliskunnan hallituksen määräämiä poronhoitotöitä taikka rahalla sen mukaan kuin paliskunnan kokouksessa päätetään.

Jos paliskunnan osakas on kahtena peräkkäisenä poronhoitovuotena ilman hyväksyttävää syytä jättänyt osallistumatta poronhoitotöihin, paliskunta voi velvoittaa hänet suorittamaan vuosimaksun korotettuna, kuitenkin enintään kaksinkertaisena.

Paliskunnan kokous voi määrätä osakkaille maksuja paliskunnan tekemistä poronhoitotöistä.

Poronhoitovuosi alkaa 1 päivänä kesäkuuta ja päättyy 31 päivänä toukokuuta.

13 §

Paliskunnan kokouksen tehtävät

Paliskunnan kokous päättää paliskunnan asioista, jollei jokin asia tämän lain mukaan kuulu paliskunnan hallituksen tai poroisännän päätettäväksi.

Paliskunnan kokouksessa käsitellään lisäksi 44 §:n 2 momentin nojalla kokouksen käsiteltäväksi saatetut asiat. Niin ikään käsitellään paliskunnan kokouksessa ne paliskunnan hallituksen ratkaisulvaltaan kuuluvat asiat, jotka hallitus siirtää paliskunnan kokouksessa käsiteltäviksi.

14 §

Paliskunnan kokouksen koollekutsuminen

Paliskunnan kokouksen kutsuu koolle paliskunnan hallitus ilmoituksella, joka on julkaistava paliskunnan alueella leviävässä sanomalehdessä vähintään seitsemän päivää ennen kokousta. Lisäksi on paliskunnan hallituksen kutsuttava paliskunnan kokous koolle, milloin paliskunnan osakkaat, jotka omistavat vähintään kymmenen prosenttia paliskunnan osakaiden lukuporoista, sitä tietyn asian ratkaisemiseksi vaativat. Jos kokousta ei ole kutsuttu koolle kuukauden kuluessa siitä, kun vaatimus todistettavasti esitettiin, lääninhallitus voi oikeuttaa vaatimuksen esittäjän kutsumaan kokouksen koolle.

Paliskunnan kokouksessa käsitellään vain ne asiat, jotka on mainittu kokouskutsussa. Kuitenkin on 44 §:n 2 momentissa tarkoitettu asia käsiteltävä paliskunnan kokouksessa, vaikka

sitä ei olekaan mainittu kokouskutsussa, jos asianomainen poronomistaja sitä vaatii.

15 §

Äänestys paliskunnan kokouksessa

Paliskunnan kokouksessa saa osakas äänestää yhtä monella äänellä kuin hänellä on lukuporoja. Kukaan ei kuitenkaan saa äänestää äänimäärällä, joka vastaa yli viittä prosenttia paliskunnan lukuporojen määrästä. Osakkaalla on oikeus käyttää äänioikeuttaan myös asiamiehen välityksellä.

Kokouksen päätökseksi katsotaan mielipide, jota enemmistö annetuista äänistä on kannattanut. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan mielipide paitsi vaaleissa arpa.

16 §

Tarkemmat säännökset paliskunnan kokouksesta

Tarkemmat säännökset paliskunnan kokouksen järjestämisestä ja asioiden käsittelystä kokouksessa annetaan asetuksella.

17 §

Paliskunnan hallitus

Paliskunnan hallitukseen kuuluvat puheenjohtajana poroisäntä, varapuheenjohtajana varaisäntä sekä muina jäseninä neljä paliskunnan osakasta. Paliskunnan hallituksen jäsenten toimikausi on kolme vuotta.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta. Hallitus on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja ja vähintään kaksi muuta jäsentä on paikalla. Hallituksen kokouksessa kullakin jäsenellä on yksi ääni. Päätöksenteossa noudatetaan muutoin, mitä 15 §:n 2 momentissa on säädetty.

18 §

Hallituksen tehtävät

Hallituksen tehtävänä on johtaa paliskunnan toimintaa sekä huolehtia paliskunnan kokouksen päätösten valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Hallituksen on ilmoitettava tekemistään päätöksistä paliskunnan osakkaille seuraavassa paliskunnan kokouksessa.

19 §

Poroisäntä

Poroisännän tehtävänä on huolehtia siitä, että paliskunnalle kuuluvat käytännön tehtävät tulevat suoritetuiksi, panna täytäntöön paliskunnan hallituksen päätökset, edustaa paliskuntaa, valvoa paliskunnan toimihenkilöiden toimintaa, valvoa järjestystä ja tämän lain noudattamista poronhoitotöissä sekä suorittaa ne muut paliskunnalle kuuluvat tehtävät, joita ei ole säädetty paliskunnan kokoukselle tai paliskunnan hallitukselle kuuluviksi.

Poroisännän sijaisena toimii varaisäntä. Milloin varaisäntäkin on estynyt, toimii poroisännän sijaisena paliskunnan hallituksen valitsema paliskunnan osakas.

Paliskunnan kokous valitsee poroisännän ja varaisännän kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

20 §

Paliskuntain yhdistys

Paliskunnat muodostavat yhdistyksen, jonka tehtävänä on:

- 1) toimia paliskuntien yhdyssiteenä;
- 2) kehittää poronhoitoa ja porotaloutta;
- 3) edistää poronhoidon tutkimusta, poronhoitoa koskevaa koetoimintaa ja poronjalostusta; sekä
- 4) suorittaa muut sille säädetty tai määrätty tehtävät.

Yhdistyksen jäseniä ovat kaikki paliskunnat, ja ne käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksessa. Kokouksessa on kullakin paliskunnalla yksi ääni kutakin alkavaa tuhatta lukuporoa kohti. Kokouksen päätökseksi katsotaan se mielipide, jota enemmistö annetuista äänistä on kannattanut. Äänten mennessä tasan ratkaistaan asia arvalla.

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa yhdistyksen säännöt sen kokouksen esityksestä. Yhdistyksen hallitukseen maa- ja metsätalousministeriö määrää valtion edustajan ja saamelaisvaltuuskunta nimeää saamelaisten edustajan. Muutoin sovelletaan yhdistykseen yhdistyslain (503/89) säännöksiä.

3 luku

Porojen määrä

21 §

Porojen määrän määrääminen

Kuultuaan Paliskuntain yhdistystä ja maataloustuottajain liittoja maa- ja metsätalousministeriö määrää kymmeneksi vuodeksi kerrallaan, kuinka monta eloporoa paliskunta saa alueellaan vuosittain pitää ja kuinka monta tällaista poroa paliskunnan osakas saa enintään omistaa. Erityisestä syystä maa- ja metsätalousministeriö voi muuttaa tästä annettua päätöstä kymmenvuotiskauden kuluessakin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua paliskunnan eloporojen enimmäismäärää määrätessään maa- ja metsätalousministeriön on kiinnitettävä huomiota siihen, että talvikautena paliskunnan alueella laidunnettavien porojen määrä ei ylitä paliskunnan talvilaitumien kestävää tuototokyä.

Milloin poronhoidon tarkoituksenmukainen harjoittaminen sitä edellyttää, paliskunta voi enintään vuodeksi kerrallaan päättää, että sen alueella pidettävien eloporojen enimmäismäärä on 1 momentissa mainittua enimmäismäärää pienempi. Paliskunnan päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei lääninoikeus tehdyn valituksen johdosta toisin määrää. Porojen määrää vähennetään 22 §:ssä säädetyllä tavalla.

22 §

Porojen vähentäminen

Milloin paliskunnan tai poronomistajan eloporojen määrä ylittää 21 §:ssä tarkoitetun enimmäismäärän, paliskunnan on seuraavan poronhoitovuoden kuluessa päätettävä sen alueella hoidettavana olevien porojen määrän vähentämisestä sallittuun enimmäismäärään. Ensisijaisesti on vähennettävä muiden kuin paliskunnan osakkaiden omistamien porojen määrää. Paliskunnan osakkaiden poroista vähennetään ensin ne porot, joita omistajilla on yli heille vahvistetun enimmäismäärän, ja sen jälkeen paliskunnan osakkaiden porojen määrän mukaisessa suhteessa.

Paliskunta voi erityisestä syystä päättää, että paliskunnan osakkaan porojen määrää ei vähennetä, jolloin vastaava määrä vähennetään muilta poronomistajilta heidän porojensa määrän mukaisessa suhteessa.

Jos ilmenee, että porojen määrä seuraavana poronhoitovuonna tulisi ylittämään sallitun enimmäismäärän, paliskunta voi päättää, että poroja on jo kuluvana poronhoitovuonna vähennettävä. Vähentämiseen sovelletaan, mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty. Paliskunnan päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei lääninoikeus tehdyn valituksen johdosta toisin määrää.

Jollei poronomistaja vähennä porojensa määrää paliskunnan päätöksen mukaisesti, poroisäntä voi päättää, että paliskunta suorittaa vähentämisen poronomistajan puolesta.

4 luku

Porojen merkitseminen

23 §

Poromerkki

Jokainen poro on merkittävä omistajan poromerkillä, jonka Paliskuntain yhdistys on paliskunnan hallituksen esityksestä omistajalle hyväksynyt. Edellä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuja poroja ei merkitä poromerkillä, vaan ne varustetaan 25 §:n 1 momentissa tarkoitetulla lisämerkillä. Kullakin poronomistajalla saa olla vain yksi poromerkki. Paliskunnalla ja Paliskuntain yhdistyksellä saa kuitenkin olla kaksi poromerkkiä.

Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulla alueella poromerkki tulee mahdollisuuksien mukaan muodostaa vanhastaan noudatettujen periaatteiden mukaisesti (*sukumerkki*).

Tarkempia säännöksiä poromerkistä sekä sen tekemisestä, hakemisesta ja myöntämisestä annetaan asetuksella.

24 §

Eräiden porojen merkitseminen

Vaadinta seuraava vasa ja vuotta vanhempi merkitön poro on merkittävä vaatimen omistajan poromerkillä. Muut merkittömät porot on poroisännän myytävä paliskunnan lukuun tai merkittävä paliskunnan poromerkillä. Jos paliskunnan poromerkillä merkityn poron todetaan seuraavan muun kuin paliskunnan vaadinta, poron merkkiä on muutettava siten, että poro tulee merkityksi vaatimen omistajan poromerkillä.

Poro, jonka poromerkki on niin turmeltu, että siitä ei saada selvää, tai jonka poro-

merkin perusteella omistajaa ei tunneta, on poroisännän myytävä. Myynnistä saadut varat on annettava poron omistajalle. Jos poron omistajaa ei kohtuullisessa ajassa saada selville, varat kuuluvat paliskunnalle.

Edellä 9 §:n 2 momentissa tarkoitettua poronomistajan poromerkillä saadaan merkitä vain sellaisia poroja, jotka hävitetään kuluva poronhoitovuoden aikana.

Porojen merkitsemisestä paliskunnan osakas voidaan velvoittaa suorittamaan paliskunnalle merkitsemismaksu sen mukaan kuin paliskunnan kokous päättää.

25 §

Porojen merkitseminen omistusoikeuden siirtyessä

Sen, joka saa omistukseensa poroja, on merkittävä ne poromerkillään tai, jollei tämä ole mahdollista taikka hänellä ei ole omaa poromerkkiä, varustettava porot muulla riittäväällä omistusoikeutta osoittavalla merkillä (*lisämerkki*). Lisämerkkiä saa käyttää kolme vuotta. Paliskunta voi erityisestä syystä myöntää luvan käyttää lisämerkkiä yhteensä enintään kahdeksan vuotta. Porot on hävitettävä lisämerkin käyttämiseen sallitun ajan kuluessa. Tarkempia säännöksiä lisämerkistä annetaan asetuksella.

Sillä, joka saa omistukseensa kaikki tietyllä poromerkillä merkityt porot, on oikeus saada sanottu poromerkki hyväksytyksi itselleen, jos hänellä ei ennestään ole hyväksyttyä poromerkkiä ja 23 §:ssä säädetyt edellytykset poromerkkin hyväksymiselle ovat muutoin olemassa eikä hyväksymisestä aiheudu haittaa tai sekaannusta. Jollei poromerkkiä voida hänelle hyväksyä noudatetaan, mitä 1 momentissa on säädetty.

26 §

Poromerkkin peruuttaminen

Poronomistajan, joka haluaa luopua poromerkistään, tulee ilmoittaa kirjallisesti asiasta poroisännälle. Poroisännän on toimitettava ilmoitus edelleen Paliskuntain yhdistykselle, joka päättää poromerkkin peruuttamisesta.

Peruutetulla poromerkillä merkittyjä poroja poronomistaja saa pitää kolme vuotta poromerkkin peruuttamisesta. Paliskunta voi erityisestä syystä myöntää luvan pitää peruutetulla

poromerkillä merkittyjä poroja yhteensä enintään kahdeksan vuotta.

Poromerkki, jota ei kolmen vuoden aikana ole käytetty porojen merkitsemiseen ja jolla merkittyjä poroja ei ole, on Paliskuntain yhdistyksen saatuaan paliskunnalta ilmoituksen tällaisesta poromerkistä päätöksellään todettava rauenneeksi. Päätöksestä on annettava todisteellisesti tieto sille, jolle poromerkki oli hyväksytty.

27 §

Merkkipiirit

Eri poromerkkien tarkoituksenmukaiseksi jakamiseksi poronhoitoalueen osien kesken poronhoitoalue jaetaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä merkkipiireihin, joista säädetään tarkemmin asetuksella.

5 luku

Poroerotukset

28 §

Poroerotusten suorittaminen

Paliskunnan on vuosittain pidettävä tarpeellinen määrä poroerotuksia, joissa teurasporot erotetaan eloporoista. Erotuksissa selvitetään lisäksi teurasporojen ja eloporojen lukumäärät ja varustetaan erotuksessa mukana olleet eloporit tätä osoittavalla merkillä (*lukumerkki*).

Milloin jäkälän jäätymisen tai muun tärkeän syyn vuoksi poroerotusten pitäminen jonakin vuonna aiheuttaa paliskunnalle kohtuutonta haittaa, lääninhallitus voi vapauttaa paliskunnan poroerotusten pitämisestä. Porojen määräksi katsotaan tällöin edellisenä vuonna selvitetty poromäärä.

Jos paliskunta laiminlyö tarvittavien poroerotusten pitämisen, voi lääninhallitus hakea oikeutta jonkin muun paliskunnan suorittamaan ne laiminlyöntiin syyllistyneen paliskunnan kustannuksella.

Poroerotuksesta on ilmoitettava riittävän ajoissa ennakkoon paliskunnan osakkaille, naapuripaliskunnille ja Paliskuntain yhdistykselle.

29 §

Toiseen paliskuntaan kuuluvat porot

Poroerotuksessa toiseen paliskuntaan kuuluviksi todettujen porojen hoitamisesta paliskunnalla on oikeus saada hoitokustannuksia vastaava maksu (*hoitomaksu*) asianomaiselta paliskunnalta. Paliskuntain yhdistys vahvistaa vuosittain keskimääräisten hoitokustannusten perusteella hoitomaksun suuruuden lukuporoa kohti.

Poroisännän on huolehdittava poroista, jotka toinen paliskunta on poroerotuksessa todennut hänen paliskuntaansa kuuluviksi, ja niiden kuljettamisesta erotuspaikalta.

Poroerotuksessa toiseen paliskuntaan kuuluviksi todetut porot, joita ei erotuksen päätyessä ole noudettu, on poroisännän edullisimmalla tavalla vasioineen myytävä poronomistajan lukuun. Lausunnon antamista varten on Paliskuntain yhdistykselle ilmoitettava niistä myydyistä poroista, joiden omistajaa ei ole saatu selville, ja niiden poromerkeistä.

30 §

Poroluettelo

Paliskunnan on kunakin poronhoitovuonna laadittava poroerotusten perusteella luettelo paliskunnan osakkaiden omistamista poroista (*poroluettelo*). Poroluetteloon on otettava myös muut paliskunnan alueella hoidossa olevat porot samoin kuin porot, jotka omistajat erotusten ulkopuolella ovat ottaneet käyttöönsä. Vastaava luettelo on laadittava erotuksissa muihin paliskuntiin kuuluviksi todetuista poroista.

Tarkempia säännöksiä poroluettelosta annetaan asetuksella.

6 luku

Vahingonkorvaussäännökset

31 §

Vahinkojen ehkäiseminen

Poroja on hoidettava siten, etteivät ne pääse viljelyksille kasvukauden aikana eivätkä aiheuta vahinkoa metsänuudistusaloilla oleville taimikoille tai muutoinkaan aiheuta tarpeettomasti vahinkoa maa- tai metsätaloudelle. Muualla kuin saamelaisvaltuuskunnasta annetun asetuksen (824/73) 1 §:n 3 momentissa tarkoi-

tetulla saamelaisten kotiseutualueella poroja on lisäksi hoidettava siten, etteivät ne pääse puutarhoihin, vakinaisten asuntojen pihoihin tai muille erityiseen käyttöön otetuille alueille.

Jos poroja on hoidettu 1 momentin vastaisesti, maanomistajan tai vahinkoa kärsineen on ilmoitettava asiasta paliskunnalle, jonka tulee toimittaa porot välittömästi pois.

Jos paliskunta laiminlyö 2 momentissa tarkoitettua velvollisuutensa, maanomistajalla tai vahinkoa kärsineellä on oikeus toimittaa porot pois paliskunnan kustannuksella.

32 §

Aitaamisvelvollisuus

Paliskunta on velvollinen rakentamaan aidan, muun laitteen tai rakennelman (*aitaaminen*) viljelysten ja muualla kuin saamelaisten kotiseutualueella myös puutarhojen, vakinaisten asuntojen pihojen ja muiden erityiseen käyttöön otettujen alueiden suojaamiseksi poroilta. Aitaamisvelvollisuuden edellytyksenä on, että aitaaminen on tarpeen vahinkojen estämiseksi ja että rakentamiskustannukset ovat kohtuulliset aitaamisesta todennäköisesti saatavaan hyötyyn verrattuna. Riidan aitaamisvelvollisuudesta ratkaisee arvioimislautakunta.

Erityisen painavista syistä paliskunta on velvollinen aitaamaan myös metsänuudistusaloilla olevat, muiden kuin valtion, kunnan tai seurakunnan omistamalla alueella olevat taimikot.

33 §

Aitaamisavustus

Aitaamisesta paliskunnalle aiheutuviin kustannuksiin myönnettävästä avustuksesta säädetään porotalouslaissa (/89).

34 §

Korvattava vahinko

Porojen maa- ja metsätaloudelle aiheuttama vahinko samoin kuin porojen 31 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla alueilla aiheuttama vahinko on korvattava vahinkoa kärsineelle. Vahingonkorvausta ei kuitenkaan suoriteta:

1) valtiolle, kunnalle tai seurakunnalle aiheutuneesta vahingosta;

2) metsämailla kasvavan jäkälän ja ruohon talleamisesta tai syömisestä ja muiden pensaiden tai puiden kuin metsänuudistusaloilla olevien taimien lehtien ja neulasten vahingoittamisesta aiheutuneesta vahingosta; eikä

3) vahingosta, joka on aiheutunut 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulta alueelta luovutetulla tai vuokratulla maalla, porotilalla (590/69) tarkoitettulla porotilalla taikka luontaiselinkeinolaissa (610/84) tarkoitettulla luontaiselinkeinotilalla tai lisäaluetta antamalla muodostetulla tilalla.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, vahingonkorvausta on suoritettava koristeeksi kerättävän jäkälän talleamisesta tai syömisestä poronhoitoalueen ulkopuolella sellaisen kunnan alueella, joka rajoittuu tai osittain kuuluu poronhoitoalueeseen.

Vahingonkorvausta koskevan riidan ratkaisee arvioimislautakunta. Vahingonkorvausta voidaan sovittaa sen mukaan, kuin vahingonkorvauslaissa (412/74) on säädetty.

35 §

Vahingonkorvausvastuu

Korvauksen porojen aiheuttamasta vahingosta maksaa se paliskunta, jonka alueella vahinko on tapahtunut. Milloin vahinko on tapahtunut poronhoitoalueen ulkopuolella sellaisen kunnan alueella, joka rajoittuu tai osittain kuuluu poronhoitoalueeseen, maksaa vahingonkorvauksen se paliskunta, jonka alueen raja on lähinnä vahingon tapahtumapaikkaa. Mikäli vahingon ovat aiheuttaneet muut kuin vahingonkorvauksen suorittaneen paliskunnan alueella hoidossa olleet porot, on paliskunnalla oikeus saada suorittamansa vahingonkorvauksen määrä siltä paliskunnalta, jonka alueella hoidettaviin poroihin vahingon aiheuttaneet porot kuuluivat.

Milloin vahingon, josta paliskunta 1 momentin mukaisesti on suorittanut korvausta, ovat aiheuttaneet porot, jotka 41 §:n mukaisesti ovat omistajan hoidettavina, on paliskunnalla oikeus saada suorittamansa vahingonkorvauksen määrä poronmistajalta.

Porojen aiheuttamiin vahinkoihin poronhoitoalueen ulkopuolella muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa sovelletaan, mitä tilusten rauhoittamisesta kotieläinten vahingonteolta annetussa laissa (47/21) on säädetty.

36 §

Arvioimislautakunta

Arvioimislautakunnan tehtävänä on ratkaista sille 32 §:n 1 momentin ja 34 §:n 3 momentin sekä 43 §:n 4 momentin mukaan kuuluvat asiat. Lautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä. Puheenjohtajana toimii maatalouspiirin määräämä henkilö. Ennen puheenjohtajan määräämistä maatalouspiirin on kuultava paliskuntaa ja maataloustuottajain yhdistystä. Muista jäsenistä toinen edustaa paikallisia maataloustuottajia ja toinen sitä paliskuntaa, jota ratkaistava asia koskee.

Jokaisessa paliskunnassa on oltava tarpeellinen määrä paliskunnan valitsemia arviomiehiä sekä jokaisessa poronhoitoalueella sijaitsevassa ja 35 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kunnassa tarpeellinen määrä maataloustuottajia edustavia arviomiehiä, joiden valitsemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Sen, joka haluaa saattaa asian arvioimislautakunnan käsiteltäväksi, on ilmoitettava siitä puheenjohtajalle ja vastapuolelle ja samalla ilmoitettava arviomies, jonka hän on valinnut lautakunnan jäseneksi. Vastapuolen on ilmoitettava toiseksi lautakunnan jäseneksi valitsemastaan arviomiehestä mahdollisimman pian edellä tarkoitettujen ilmoituksen saapumisen jälkeen. Jollei hän tee ilmoitusta kolmen päivän kuluessa, nimismies määrää arviomiehen hänen puolestaan.

37 §

Arvioimislautakunnan päätös

Arvioimislautakunnan on annettava sen käsitellyyn saatetussa asiassa päätös viipymättä. Ennen päätöksen antamista on asianosaisille varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Päätös on annettava asianosaisille todisteellisesti tiedoksi.

Porojen aiheuttaman vahingon korvaamista koskevassa päätöksessä arvioimislautakunnan on todettava porojen aiheuttaman vahingon laajuus ja määrättävä vahinkoa kärsineelle suoritettavan korvauksen suuruus.

Aitaamisvelvollisuutta koskevasta riidasta annettavassa päätöksessä arvioimislautakunnan on todettava, mikä on paliskunnan aitaamisvelvollisuus.

Tyytymättömyys arvioimislautakunnan päätökseen on ilmoitettava lautakunnan puheenjohtajalle kahden viikon kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Tyytymättömyytensä il-

moittaneen asianosaisen on pantava asia vireille alioikeudessa haasteella, joka on toimitettava vastapuolelle kahden kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Arvioimislautakunnan päätös, johon ei ole ilmoitettu tyytymättömyyttä tai jonka moittimista koskevaa kannetta ei ole nostettu, voidaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu tuomio.

38 §

Arvioimislautakunnan jäsenen palkkio ja vastuu

Arvioimislautakunnan jäsenenä toimineella arviomiehellä on oikeus saada tästä tehtävästä palkkiota ja matkakustannusten korvausta lääninhallituksen määräämien perusteiden mukaisesti. Lautakunnan on päätöksessään määrättävä kustannusten korvaamisvelvollisuudesta asianosaisten kesken.

Arvioimislautakunnan jäsen toimii virkavastuulla.

39 §

Poroaitojen rakentaminen

Valtion maalle saadaan rakentaa esteitä maa- ja metsätalousministeriön ja erotusaitan viranomaisen luvalla, jonka hallinnassa alue on. Tilapäisen poroaidan rakentamisesta valtion maalle on ilmoitettava sille viranomaiselle, jonka hallinnassa alue on.

Valtakunnan rajalle rakennettavaa esteitä varten tarpeellinen käyttöoikeus voidaan pakolunastaa valtiolle noudattaen, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/77) on säädetty.

Valtakunnan rajalle rakennettavan esteaidan rakentamisesta ja kunnossapidosta aiheutuvat kustannukset maksetaan valtion varoista.

40 §

Puun otto

Poronhoitoa varten saadaan valtion metsistä ottaa ilman erityistä lupaa korvauksetta poltto- ja kotapuita tarvittavia puita. Poronhoitoa varten muutoin tarvittavia puita saadaan valtion metsistä ostaa käyvästä hinnasta sen viranomaisen osoituksen mukaan, jonka hallinnassa alue on.

7 luku

Porojen suojelu

41 §

Porojen kokoaminen

Porojen kokoaminen, merkitseminen ja muiden poronhoitotöiden tekeminen ilman paliskunnan hallituksen lupaa on kielletty, jollei paliskunnan kokous ole toisin päättänyt. Poronomistajalla on kuitenkin poroerotuksessa oikeus ottaa omat poronsa tai osa niistä hoidettavikseen enintään seuraavan kesäkuun 15 päivään saakka. Paliskunnan hallitus määrää näitä poroja varten porolukua vastaavan laidunalueen. Poronomistaja, joka on ottanut edellä sanotulla tavalla poronsa hoidettavikseen, on velvollinen huolehtimaan 7 §:n 1 momentissa säädettyistä tehtävistä porojensa osalta.

Poroja saadaan ruokkimatta pitää aitauksessa yhtäjaksoisesti enintään 36 tuntia.

Porojen kokoaminen ja kuljettaminen tulee suorittaa niin, että siitä ei aiheudu haittaa eläinten terveydelle.

42 §

Porojen pelottelemisen ehkäiseminen

Porojen pelotteleminen on kielletty. Pelottelemisesta poronomistajalle ja paliskunnalle aiheutunut vahinko ja haitta on korvattava. Porojen karkottamista vahinkojen ehkäisemiseksi ei pidetä porojen pelottelemisena.

Poronomistaja ja poropaimen sekä metsästyslain (290/62) noudattamista valvova viranomainen saa tappaa isännättömän koiran, joka koirien kiinnipitoaikana tavataan ajamasta poroja niiden laitumella tai joka muuna aikana tavataan repimästä ajamaansa poroa. Koiraa ei kuitenkaan saa tappaa, jos se saadaan kiinni tai vahinko voidaan muuten estää. Kiinniottamisesta tai tappamisesta on ilmoitettava välittömästi poliisille.

Hakkuutyöt on suoritettava siten, ettei poroille aiheuteta vahinkoa. Tahallisesti tai tuotamuksellisesti aiheutettu vahinko on hakkuuoikeuden omistajan korvattava poronomistajalle.

Tässä pykälässä tarkoitettujen vahinkojen korvaamiseen sovelletaan muutoin, mitä vahingonkorvauslaissa on säädetty.

8 luku

Erinäiset säännökset

43 §

Porokarjan luovuttaminen

Porojen kaupasta tai lahjoituksesta on ostajan tai lahjansaaajan viipymättä ilmoitettava poroisännälle.

Saamaelaisvaltuuskunnasta annetun asetuksen 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla saamelaisen kotiseutualueella omistusoikeus luovutettuihin poroihin siirtyy:

1) kun paliskunnan hallitus on hyväksynyt luovutuksen (*porokarjan saantolupa*); tai

2) kahden kuukauden kuluttua siitä, kun poroisäntä sai tiedon luovutuksesta, jos paliskunnan hallitus ei ole tänä aikana tehnyt päätöstä porojen ostamisesta (*etuosto-oikeus*).

Porokarjan saantolupaa ei saa evätä eikä paliskunnalla ole etuosto-oikeutta, jos ostaja tai lahjansaaaja on saman paliskunnan osakas, luovuttajan puoliso taikka henkilö, joka perintökaaren (40/65) 2 luvun mukaan voisi periä luovuttajan tai tällaisen henkilön puoliso, luovuttajan kasvattilapsi tai tämän puoliso.

Luovuttajan vaatimuksesta paliskunnan on käytettävä etuosto-oikeuttaan, jos se on evännyt porokarjan saantoluvan. Etuosto-oikeutta käyttäessään paliskunnan on ostettava kaikki luovutetut porot ja maksettava niistä porojen luovuttajalle sama hinta, jonka hän olisi saanut ostajalta. Jos luovutus oli vastikkeeton tai kauppahinta olennaisesti poikkesi käyvästä hinnasta, paliskunnan on maksettava luovuttajalle porojen käypä hinta. Riidan käyvän hinnan määrästä ratkaisee arvioimislautakunta.

44 §

Muutoksenhaku paliskunnan päätöksiin

Poroisännän päätökseen tyytymättömällä poronostajalla on oikeus saattaa häntä itseään koskeva asia paliskunnan hallituksen käsiteltäväksi. Paliskunnan hallituksen käsittelyä on pyydetävä kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun osakas on saanut tiedon poroisännän päätöksestä.

Paliskunnan hallituksen päätökseen tyytymättömällä poronostajalla on oikeus saattaa päätös paliskunnan kokouksen käsiteltäväksi. Tätä on vaadittava kirjallisesti poroisännältä kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun

päätös on annettu tiedoksi 18 §:ssä tarkoitetussa paliskunnan kokouksessa.

Paliskunnan kokouksen päätökseen poronostaja saa hakea muutosta lääninoikeudelta, jos päätös loukkaa hänen oikeuttaan tai on syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka muutoin on lainvastainen. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Mitä 2 momentissa on säädetty, ei koske paliskunnan hallituksen päätöstä, jolla porokarjan saantolupa on myönnetty tai jolla etuosto-oikeus on jätetty käyttämättä. Porojen saaja saa hakea muutosta porokarjan saantoluvan epäämistä ja etuosto-oikeuden käyttämistä koskevaan paliskunnan hallituksen ja paliskunnan kokouksen päätökseen siten kuin 2 ja 3 momentissa on säädetty.

45 §

Valitus Paliskuntain yhdistyksen päätöksestä

Paliskuntain yhdistyksen päätökseen saa se, jota päätös koskee, hakea muutosta sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä tai muutoin on lain tai yhdistyksen sääntöjen vastainen. Valitus tehdään Lapin lääninoikeudelle. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

46 §

Poron anastaminen

Rangaistus poron anastamisesta ja sen yrittämisestä tuomitaan sen mukaan mitä rikoslain 28 luvun 1—3 §:ssä ja 29 luvun 1—4 §:ssä on säädetty.

47 §

Poronhoitorikkomus

Joka:

1) ilman lupaa kuljettaa tai yrittää kuljettaa poroja paliskunnasta toiseen paliskuntaan tai pois Suomesta taikka toisesta valtiosta Suomeen,

2) tahallaan jättää säädetyllä tavalla ilmoittamatta tai ilmoittaa väärin poroluetteloon porojensa lukumäärän,

3) tahallaan jättää säädetyllä tavalla vähentämättä porojaan taikka

4) vastoin 42 §:n säännöksiä pelottelee poroja,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *poronhoitorikkomuksesta* sakkoon.

48 §

Paliskuntain yhdistyksen toiminnan rahoitus

Valtion tulo- ja menoarviossa on vuosittain osoitettava määräraha Paliskuntain yhdistyksen käytettäväksi sille tämän lain mukaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen.

49 §

Maksujen periminen

Mikäli poronomistaja laiminlyö 11 §:n 1 momentissa, 12 §:n 1 tai 3 momentissa taikka 24 §:n 4 momentissa tarkoitetun maksun suorittamisen määräjassa, poroisännällä on oikeus myydä hänen omistamiaan poroja sen verran, että maksu voidaan kattaa poroista saadulla hinnalla. Maksu saadaan myös, milloin se on erääntynyt, ulosottaa ilman eri päätöstä tai tuomiota.

50 §

Ostokirja

Ostettaessa poroja teuraaksi on ostajan pidettävä ostokirjaa, johon merkitään ostopaikka ja -aika, ostettujen porojen määrä, poromerkit, hinta ja sukupuoli sekä myyjän nimi, osoite ja kuittaus. Ostokirja on vaadittaessa esitettävä poroisännälle tai muulle paliskunnan valtuuttamalle henkilölle taikka Paliskuntain yhdistyksen toimihenkilölle.

51 §

Vakuutus

Ennen tehtävänsä ryhtymistä poroisännän, varaisännän, työnjohtajan, arviomislautakunnan puheenjohtajan ja arviomiehen sekä pororotuksen lukumiehen on allekirjoitettava vakuutus, josta säädetään tarkemmin asetuksella.

52 §

Valvonta

Lääninhallitus valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista ja täytäntöönpanoa.

Jos paliskunta laiminlyö noudattaa sen toimintaa koskevia säännöksiä tai määräyksiä, voi lääninhallitus sakon uhalla tai uhalla, että tekemättä jätetty työ suoritetaan paliskunnan kustannuksella, määrätä oikaistavaksi sen, mitä oikeudettomasti on tehty tai laiminlyöty.

53 §

Neuvotteluvelvollisuus

Suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.

54 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

55 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 . Tällä lailla kumotaan 4 päivänä kesäkuuta 1948 annettu poronhoitolaki (444/48) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Paliskunnat, jotka on perustettu ennen tämän lain voimaantuloa, katsotaan ilman eri toimenpiteitä tämän lain mukaisesti perustetuiksi.

Aikaisemman lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu ehto, joka on tullut voimaan ennen tämän lain voimaantuloa, jää edelleen voimaan.

Helsingissä 15 päivänä joulukuuta 1989

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

